

Strategia Rozwoju Powiatu Ząbkowickiego

... powiat ząbkowicki - miejsce, w którym chce się być ...

Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich

tel. 74 816 28 16
faks 74 816 28 50

ul. Sienkiewicza 11
57-200 Ząbkowice Śląskie

www.zabkowice-powiat.pl

Spis treści

Jak powstała strategia...	1
Diagnoza Powiatu Ząbkowickiego	5
Powiat na tle Europy, kraju i województwa	5
Powiązania z otoczeniem	5
Partnerstwa Powiatu Ząbkowickiego	6
Miejsce w kraju i na pograniczu z Republiką Czeską	7
Potencjał społeczny	7
Sytuacja demograficzna	7
Zamożność społeczeństwa	8
Oświata i wychowanie	10
Ochrona zdrowia	15
Pomoc społeczna	16
Kultura	18
Sport i rekreacja	19
Aktywność społeczna	20
Potencjał gospodarczy	21
Główne ośrodki rozwoju gospodarczego	21
Rynek pracy	22
Struktura podmiotów gospodarczych	23
Usługi	24
Przemysł	24
Rolnictwo	25
Turystyka	27
Uwarunkowania przestrzenne dla rozwoju	30
Walory przyrodnicze	30
Walory kulturowe	31
Sieć osadnicza – miasta i tereny wiejskie	31
Transport i komunikacja	32

Uzbrojenie techniczne _____	33
Misja i wizja Powiatu Ząbkowickiego _____	35
Analiza SWOT _____	37
Podsumowanie analizy SWOT _____	48
Ankieta dla przedsiębiorców - wyniki _____	54
Analiza problemowa _____	57
Od analizy problemowej do analizy celów _____	63
Cele strategiczne, operacyjne i działania _____	66
Uspołecznienie strategii _____	73
Ewaluacja _____	74
Bibliografia _____	75
Spis wykresów i tabel _____	76

Bez względu na to jak świetna jest strategia, zawsze powinniśmy patrzeć na rezultaty.

Winston Churchill

Jak powstała strategia...

Prace nad *Strategią Rozwoju Powiatu Ząbkowickiego do 2022 roku* rozpoczęły się w 2015 r. i trwały prawie rok. Ten kluczowy dokument zawiera usystematyzowaną wiedzę o powiecie oraz wyznaczone długofalowe kierunki i działania, których realizacja przyczyni się do rozwoju obszaru.

Dokument ten rozpoczyna diagnoza obszaru powiatu ząbkowickiego, po której określono misję i wizję powiatu tzn. jakimi wartościami i zachowaniami chcemy się kierować, aby osiągnąć pożądaną stan docelowy. Następnie analiza SWOT określiła mocne i słabe strony oraz czynniki zewnętrzne czyli szanse i zagrożenia. Analiza problemowa, która powstała w późniejszym etapie określiła problemy oraz przede wszystkim problemy kluczowe, które po przeformułowaniu stały się celami operacyjnymi. Cele strategiczne oraz sfery zostały wyznaczone, aby w ustalonym porządku określić działania i zadania do realizacji. Istotnymi, choć krótkimi rozdziałami są uspołecznienie dokumentu strategicznego oraz ewaluacja.

Na każdym etapie opracowania tego dokumentu obecni byli mieszkańcy naszego powiatu: osoby kluczowe, dyrektorzy jednostek organizacyjnych, pracownicy urzędów gmin, starostwa powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy, którzy byli budowniczymi strategii i w opracowaniu tego dokumentu służyli swoim doświadczeniem i wiedzą. Osoby te brały udział w siedmiu zdefiniowanych jako najbardziej istotnych obszarach rozwoju: edukacja, przedsiębiorczość, turystyka, infrastruktura, rolnictwo i obszary wiejskie, bezpieczeństwo publiczne i ochrona zdrowia oraz pomoc społeczna. Widoczna poniżej grupa ludzi, którzy potwierdzili, że dobro, rozwój oraz wizja, jaką potem wyznaczono, jest dla nich osiągalna, zasługuje na wysokie uznanie. I tak, w kolejności alfabetycznej w warsztatach strategicznych udział wzięli:

Adriana Andrzejewska – Powiatowy Urząd Pracy w Ząbkowicach Śląskich

Irena Balikowska – Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Ząbkowicach Śląskich

Antoni Bańdura – Nadleśnictwo Bardo

Tomasz Błauciak – Dyrektor Liceum Ogólnokształcącego im. Władysława Jagiełły w Ząbkowicach Śl.

Marek Ciapka – Radny Powiatu Ząbkowickiego

Krzysztof Ciciała – rolnik z gminy Ziębice

Daniel Ciepierski – Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, Wydział Promocji, Oświaty i Rozwoju

Małgorzata Chmiel – Urząd Gminy w Stoszowicach
Renata Cyganek – Dyrektor Zespołu Szkół Specjalnych w Opolnicy
Marcin Czerniec – Wójt Gminy Kamieniec Ząbkowicki
Dariusz Domagała – Podziemna Trasa Turystyczna w Szklarach
Stanisław Ferens – Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Oddział w Ząbkowicach Śląskich
Roman Fester – Starosta Ząbkowicki
Wiktor Filip – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej Wrocław
Krzysztof Flis – Nadleśnictwo Henryków
Zdzisław Fleszar – Radny Powiatu Ząbkowickiego
Paweł Gancarz – Wójt Gminy Stoszowice
Beata Gil – Dyrektor SP ZOZ Pomoc Doraźna w Ząbkowicach Śląskich
Justyna Giryn – Urząd Miejski w Ząbkowicach Śląskich
Krzysztof Gnach – społecznik
Stanisław Grochociński – Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Oddział PTTK w Ząbkowicach Śląskich
Stanisław Gołębiowski – Sekretarz Gminy Kamieniec Ząbkowicki
Marzena Grzegorzczyn – Powiatowy Urząd Pracy w Ząbkowicach Śląskich
Delfina Grzęda – Dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Ząbkowicach Śląskich
Maciej Haczkowski – Zarząd Dróg Powiatowych
Patrycja Hercuń – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Oddział w Ząbkowicach Śląskich
Henryk Jabłoński – Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, Wydział Zarządzania Kryzysowego
Paulina Janczak – Nadleśnictwo Bardo Śląskie
Joanna Juszcak – Powiatowy Urząd Pracy w Ząbkowicach Śląskich
Alicja Kaczmarska – Urząd Gminy w Stoszowicach
Wiesław Kałamaga – Powiatowy Inspektor Weterynarii w Ząbkowicach Śląskich
Jan Kargol – Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, Inspektor ds. inwestycji i zamówień publicznych
Norbert Kochanek – Urząd Miejski w Bardzie
Dorota Kościk – Dyrektor Powiatowego Centrum Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doskonalenia Nauczycieli w Ząbkowicach Śląskich
Tomasz Krzeszowiec – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ząbkowicach Śląskich
Alicja Kulawiec – Dyrektor Szpitala Świętego Antoniego w Ząbkowicach Śląskich, EMC
Stanisław Kurzyp – Radny Powiatu Ząbkowickiego

Aleksandra Lepka – Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Kierownik Powiatowego Zespołu Doradców w Ząbkowicach Śląskich

Grzegorz Lisiecki – Komenda Powiatowa Policji w Ząbkowicach Śląskich

Andrzej Mazur – Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Ząbkowicach Śląskich

Maciej Michalski – Urząd Miejski w Złotym Stoku

Beata Mirek – Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ząbkowicach Śląskich

Małgorzata Nocolak – Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Hipolita Cegielskiego w Ziębicach

Ryszard Nowak – Radny Powiatu Ząbkowickiego

Paweł Onyśków – Urząd Miejski w Ząbkowicach Śląskich

Jerzy Organiściak – Przewodniczący Rady Powiatu Ząbkowickiego, przedsiębiorca, miłośnik Ziemi Ząbkowickiej

Marcin Orzeszek – Burmistrz Ząbkowic Śląskich

Marek Pałasz – Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, Wydział Zarządzania Kryzysowego

Aleksandra Papińska – Powiatowy Urząd Pracy w Ząbkowicach Śląskich

Kazimierz Piątkowski – Radny Powiatu Ząbkowickiego, przedsiębiorca

Irena Piotrowska – Radna Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich

Marian Płachytko – Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Ząbkowicach Śląskich

Marta Ptańska – Urząd Miejski w Bardzie

Jakub Ptański – Urząd Miejski w Bardzie

Łukasz Przelaskowski – przedsiębiorca

Monika Rak – Słowińska – Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Bardzie Opolnicy

Dorota Sierka – Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich

Michał Sikuciński – Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, Wydział Promocji, Oświaty i Rozwoju

Mirosława Słowiak – Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, Wydział Środowiska i Rolnictwa

Janusz Sobol – Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Ziębicach

Radosław Sroczyk – Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, Wydział Zarządzania Kryzysowego

Ewelina Stankowska – Urząd Miejski w Bardzie

Arkadiusz Szmytkowski – Komendant Powiatowy Policji w Ząbkowicach Śląskich

Mariusz Szpilarewicz – Wicestarosta Ząbkowicki

Robert Szwarc – Gminna Spółka Wodna w Ziębicach

Krystyna Szymańska – Powiatowy Inspektor Sanitarny w Ząbkowicach Śląskich

Agnieszka Tandereschczak – Radna Powiatu Ząbkowickiego
Miroslaw Wesołkowski – Szpital Św. Antoniego w Ząbkowicach Śląskich, EMC
Roman Wesołkowski – Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, Wydział Środowiska i Rolnictwa
Andrzej Witek – Centrum Kultury i Promocji w Bardzie
Czesław Wolak – Radny Powiatu Ząbkowickiego, przedsiębiorca
Małgorzata Wołczyk – Kierownik Biura Lokalnej Grupy Działania „Qwsi”
Bożena Wójcicka – społecznik, Fundacja Dobrych Działań w Ząbkowicach Śląskich
Bartłomiej Zawadzki – Urząd Miejski w Złotym Stoku
Piotr Zbyl - przedsiębiorca
Alicja Zielińska – Rada Sołecka wsi Opolnica

Ząbkowice Śląskie, marzec 2016 r.

Istota wiedzy polega na tym, by posiadając ją korzystać z niej.

Konfucjusz

Diagnoza Powiatu Ząbkowickiego

Ustawa z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju stanowi, iż diagnoza powinna być elementem każdego dokumentu strategicznego, obok celów rozwoju; jest rozpoznaniem sytuacji, na podstawie którego planujemy kierunki rozwoju. Diagnoza obszaru powiatu ząbkowickiego zawiera wyselekcjonowane informacje niezbędne do późniejszego planowania.

Powiat na tle Europy, kraju i województwa

Powiązania z otoczeniem

Dzisiejsza Ziemia Ząbkowicka jest terenem, przez który od wieków prowadzi ważny szlak handlowy z północy na południe Europy (główna nitka Szlaku Bursztynowego). Współczesną jego kontynuacją są: przebiegająca przez Powiat Ząbkowicki droga krajowa nr 8 (nie mniej istotna z punktu widzenia międzynarodowego transportu towarowego), a także linia kolejowa nr 276 (w całości zelektryfikowana, częściowo dwutorowa linia kolejowa znaczenia państwowego o długości 136 km) łącząca stację Wrocław Główny z kolejowym przejściem granicznym Międzylesie-Lichkov. W okresie powojennym ukształtował się drugi istotny korytarz transportowy przebiegający przez Powiat Ząbkowicki, tym razem na osi wschód-zachód, tj. droga krajowa nr 46 (Kłodzko-Szczekociny).

Bliskość głównych metropolii Europy Środkowej: Berlina, Pragi, Wiednia oraz Warszawy (odległość od 200 do 350 km) oraz korzystne położenie na przecięciu ważnych szlaków transportowych sprawia, że Ziemia Ząbkowicka, pomimo oddalenia od Wrocławia będącego najważniejszym ośrodkiem wzrostu w regionie, posiada dobrze rozbudowaną sieć powiązań z istotnymi krajowymi i europejskimi obszarami wzrostu.

O ile sieć powiązań (drogowych i kolejowych) powiatu z otoczeniem jest w pełni satysfakcjonująca to jednocześnie jej stan, a przede wszystkim przepustowość na niektórych kierunkach wymagają radykalnej poprawy. Na szczególną uwagę zasługuje tutaj droga krajowa nr 8 pełniąca nadal rolę głównego korytarza transportowego na kierunku Praga-Wrocław-Warszawa. Tocząca się społeczna batalia o przebudowę „ósemki” do standardu drogi ekspresowej, do granicy z Republiką Czeską, nie przyniosła do tej pory oczekiwanych rezultatów (nie znalazła się ona w docelowej sieci dróg transeuropejskich), chociaż Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad oraz Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju ujęły przebudowę tej drogi w Programie Przebudowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 - zapowiedziały generalną przebudowę drogi krajowej nr 8 na odcinku łączącym Wrocław z Kudową-Zdrój tj. między Łagiewnikami i Kudową-Zdrój planowana jest przebudowa DK 8 w systemie 2+1 (dwie jezdnie

w jednym kierunku i jedna w przeciwnym). Duże znaczenie transportowo-komunikacyjne ma również droga wojewódzka nr 395, łącząca granicę państwa ze stolicą regionu. Droga będąca alternatywą dla krajowej „ósemki” jest jednocześnie zakwalifikowana jako strategiczna, włączająca transport do sieci TEN-T. Droga ta jednak wymaga znacznych nakładów inwestycyjnych, zwłaszcza na terenie powiatu ząbkowickiego.

Powiat Ząbkowicki powiązany jest z otoczeniem także innymi elementami sieci infrastruktury technicznej. Wymienić wśród nich należy przede wszystkim powiązania lokalnej sieci przesyłowej z krajowymi systemami elektroenergetycznymi najwyższych napięć. W najbliższych latach planuje się przebudowę przebiegającej przez powiat ząbkowicki ważnej napowietrznej linii przesyłowej (na kierunku węzeł Świebodzice – elektrownie Opole i Rybnik) o napięciu 220 kV na napięcie 400 kV oraz dostosowanie do tych zmian węzłowej stacji elektroenergetycznej w Ząbkowicach Śląskich. Przez powiat ząbkowicki przebiega również gazociąg przesyłowy stanowiący odnogę głównego korytarza gazowego „północ-południe” zasilający w gaz Kłodzką. Kolejnym ważnym elementem systemu powiązań technicznych, który niedawno objął obszar powiatu ząbkowickiego jest Dolnośląska Sieć Szerokopasmowa (DSS). Przez powiat ząbkowicki przebiega pierścień południowo-wschodni (obejmujący węzły: Wrocław, Strzelin, Kłodzko i Wałbrzych) sieci szkieletowej. DSS może być wykorzystywana przez wszystkich zainteresowanych przedsiębiorców telekomunikacyjnych dostarczających usługi szerokopasmowe bezpośrednio odbiorcom końcowym, tj. mieszkańcom, firmom i instytucjom. W ten sposób podmioty komercyjne będą mogły budować własne sieci dostępne na terenach dotychczas dla nich nieatrakcyjnych inwestycyjnie.

Partnerstwa Powiatu Ząbkowickiego

Powiat Ząbkowicki utrzymuje stałe relacje z trzema powiatami partnerskimi (dwa zagraniczne i jeden krajowy) potwierdzone podpisanymi porozumieniami, jednakże zakres i intensywność tych relacji znacznie się różni.

Partnerstwo Powiatu Ząbkowickiego z Powiatem Main-Tauber (Niemcy) wykształciło się w sposób naturalny z długoletnich kontaktów mieszkańców i przedstawicieli władz samorządowych naszego powiatu z Domem Sióstr Diakonis „Frankenstein” z Wertheim, a następnie rozszerzone zostało o kontakty z władzami samorządowymi niemieckiego powiatu. Główne obszary działania w partnerstwie z Powiatem Main-Tauber to wymiana młodzieży i współpraca gospodarcza. Z zakresu wymiany młodzieży realizowane są rokrocznie dwa projekty. Ponadto co roku dochodzi do wymiany uczniów pomiędzy szkołami ponadgimnazjalnymi z Ziębic i Bad Mergentheim. Natomiast wspólne działania w zakresie gospodarki obejmują producentów produktów regionalnych oraz branżę kamieniarską.

Szczególnym podmiotem w relacjach z powiatem Main-Tauber jest Ewangelicki Dom Sióstr Diakonis „Frankenstein” z Wertheim, który materialnie wspiera domy pomocy społecznej

z terenu powiatu ząbkowickiego, funduje stypendia dla zdolnych dzieci z niezamożnych rodzin oraz oferuje praktyki dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych naszego powiatu.

Dużo mniejszą intensywnością i zakresem współpracy charakteryzują się pozostałe dwa partnerstwa tj. z Powiatem (rejonem) Peremyslańskim (Ukraina) i Powiatem Piaseczyńskim (Polska). Konieczne jest wypracowanie planu precyzującego, w których dziedzinach mogłoby dojść do współpracy pomiędzy powiatami.

Miejsce w kraju i na pograniczu z Republiką Czeską

Peryferyjność Ziemi Ząbkowickiej (położenie w obszarze pogranicza polsko-czeskiego) minimalizowana jest przez dwa ważne czynniki. Pierwszym z nich jest, wspomniane wyżej, dobre skomunikowanie tego obszaru z ważnymi centrami wzrostu w kraju i za granicą, a także bliskość Sudetów i Kotliny Kłodzkiej, ważnej turystycznej destynacji w Polsce. Przez powiat ząbkowicki prowadzą szlaki, którymi zmierzają turyści wybierający Kotlinę Kłodzką. Ponadto, mimo coraz lepszego rozpoznawania Ziemi Ząbkowickiej jako odrębnego, istotnego obszaru, branża turystyczna świetnie wykorzystuje dodatkową „sąsiedzką” promocję stając się częścią oferty Ziemi Kłodzkiej. Drugim istotnym czynnikiem jest wsparcie finansowe od lat transferowane na rozwój tego obszaru (pogranicza polsko-czeskiego) w ramach unijnych programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT). Ze wsparcia tego korzystały zarówno jednostki samorządu terytorialnego Powiatu Ząbkowickiego i ich jednostki organizacyjne, jak i aktywne organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy. Znaczenie tego drugiego czynnika jest tym większe, że EWT jest ważnym instrumentem współpracy europejskiej i nie skończy się po zakończeniu bieżącej perspektywy finansowej (2014-2020) w przeciwieństwie do programów krajowych tj. regionalnych programów operacyjnych (RPO) i programów sektorowych. W tym kontekście stale rozwijająca się współpraca Powiatu Ząbkowickiego z Mikroregionem Javornickim (Republika Czeska) stanowi wielką wartość, która przynosi korzyści obecnie i w długiej perspektywie może dalej je przynosić obu partnerom.

Potencjał społeczny

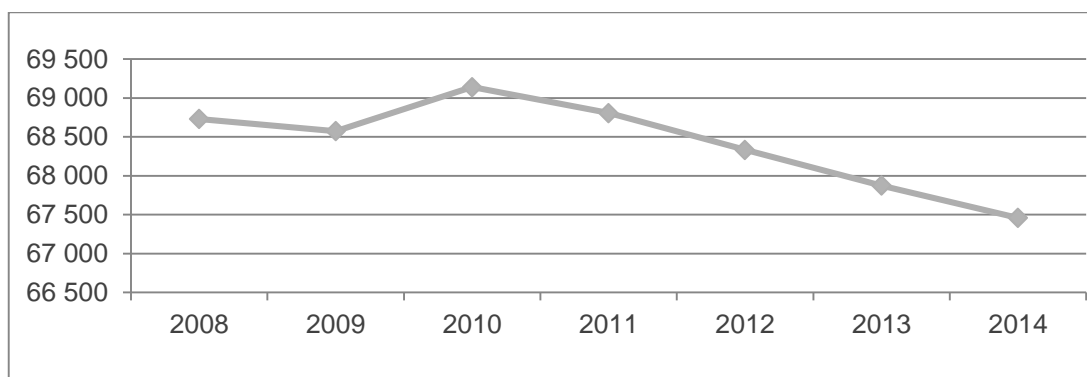
Sytuacja demograficzna

Według stanu na koniec 2014 r. liczba mieszkańców powiatu ząbkowickiego wynosiła 67.458 tys. co stanowiło 2,32% mieszkańców województwa dolnośląskiego. W ogólnej liczbie mieszkańców powiatu mężczyźni z liczbą 32.818 osób stanowili 48,65%, a kobiety z liczbą 34.640 osób stanowiły 51,35%. Ludność powiatu ząbkowickiego w niewielkiej przewadze zamieszkuje tereny wiejskie tj. 55,12%. Natomiast miasta zamieszkuje 44,88% ogólnej liczby wszystkich mieszkańców powiatu.

Średnia gęstość zaludnienia na obszarze powiatu ząbkowickiego wynosi 83,73 os./km², co znacząco odbiega od wartości określających zarówno średnią dla Województwa Dolnośląskiego (146 os./km²), jak i dla całej Polski (123 os./km²).

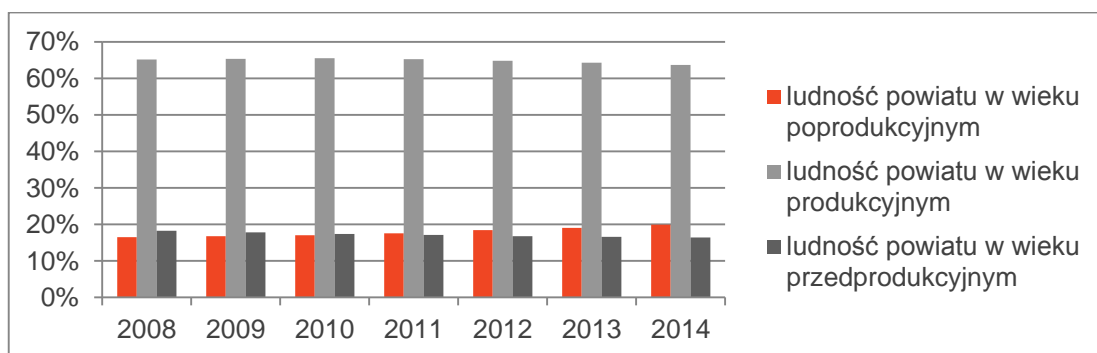
Wykres 1. Ludność powiatu w latach 2008-2014

W przekroju siedmiu lat (2008-2014) odnotowany został dość znaczny tj. 1,85% spadek liczby mieszkańców powiatu, przy czym tendencja spadkowa (oprócz wyjątkowego pod tym względem roku 2010) jest stała. Wpływ na nią mają zarówno migracje wewnętrzne i zagraniczne (odpływ mieszkańców w większości krajowy), jak i ujemny przyrost naturalny.

Inną niepokojącą tendencją są negatywne zmiany zachodzące w strukturze wiekowej populacji powiatu. Zauważalny jest spadek (tu również wyjątek stanowi rok 2010) wielkości udziału ludności w wieku produkcyjnym w całkowitej liczbie ludności powiatu. Wpływ na to ma kilka zmiennych m.in. zwiększająca się długość życia, migracje, ale również ujemny przyrost naturalny.

Wykres 2. Struktura wiekowa populacji powiatu

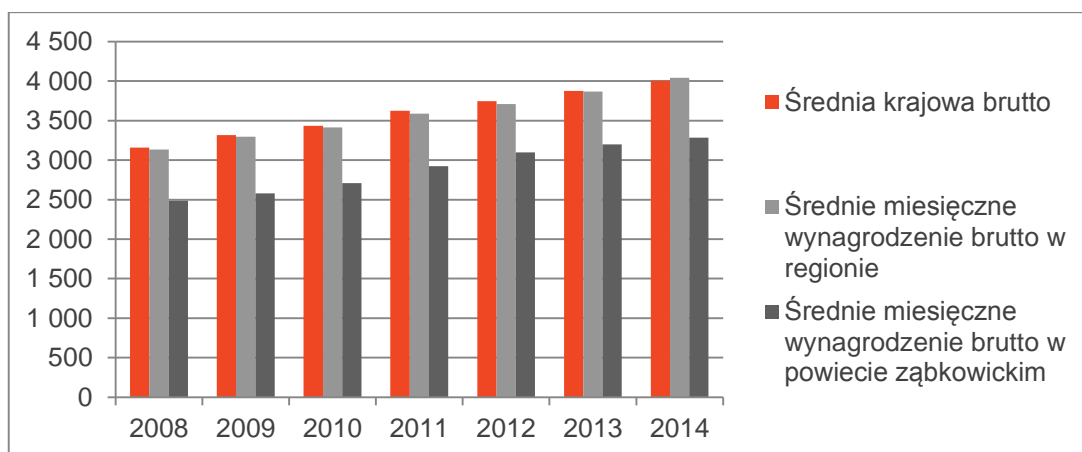

Zamożność społeczeństwa

Poziom zamożności mieszkańców wiąże się bezpośrednio z wysokością przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej. W powiecie ząbkowickim niestety

nie osiąga ono zarówno średniej krajowej jak i wojewódzkiej. Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie ząbkowickim wynosiło na koniec 2014r: 3.284,04 zł, przy średniej krajowej wynoszącej 4.003,99 zł. i średnim miesięcznym wynagrodzeniem brutto na Dolnym Śląsku wynoszącym 4.042,86 zł.

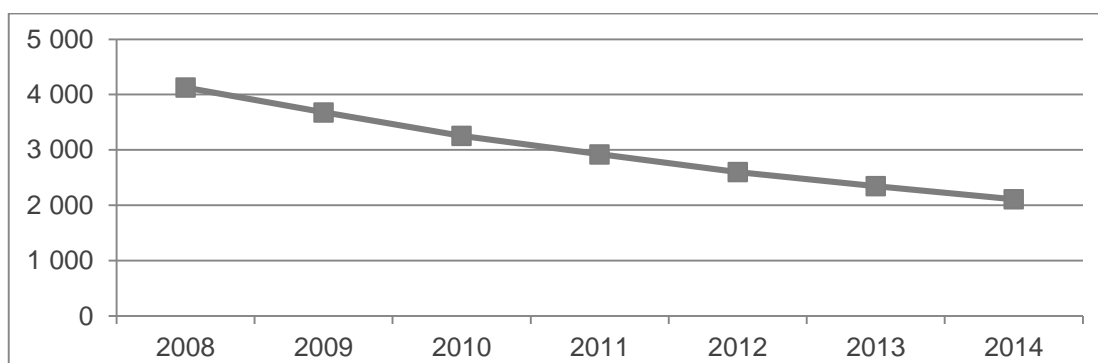
Wykres 3. Dynamika wzrostu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w PLN brutto

Przy czym w ostatnich latach przeciętne miesięczne wynagrodzenia na Dolnym Śląsku rosną szybciej niż średnia krajowa i coraz bardziej odbiegają od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w powiecie ząbkowickim. Ten niekorzystny trend wydaje się być wypadkową przyjmowanej optyki opierania rozwoju regionalnego i krajowego na metropoliach i uprzemysłowionych ośrodkach rozwoju kosztem obszarów peryferyjnych.

Jednocześnie na terenie powiatu ząbkowickiego jak i województwa dolnośląskiego z roku na rok odsetek gospodarstw domowych zagrożonych ubóstwem (niezależnie od przyjętych granic ubóstwa) uległ zmniejszeniu.

Wykres 4. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej

Osobom i rodzinom, które nie są w stanie same pokonać występujących trudnych sytuacji życiowych wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, wsparcie udzielane jest z systemu pomocy społecznej. Najczęściej wskazywane przyczyny korzystania z systemu

wsparcia to: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego.

Oświata i wychowanie

W gminach powiatu ząbkowickiego funkcjonują żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe oraz gimnazja. Dla tych rodzajów placówek oświatowych, zgodnie z ustawą o systemie oświaty, gminy są organami prowadzącymi. Dla szkół średnich tj. szkół ponadgimnazjalnych, jakimi są technika, licea i szkoły zawodowe organem prowadzącym, zgodnie z ustawą o systemie oświaty są powiaty. Powiat Ząbkowicki jest organem prowadzącym dla następujących szkół ponadgimnazjalnych:

- Liceum Ogólnokształcącego im. Władysława Jagiełły w Ząbkowicach Śląskich;
- Zespołu Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Ząbkowicach Śląskich, w którym funkcjonują: technikum, zasadnicza szkoła zawodowa oraz gimnazjum z oddziałami przysposabiającymi do pracy. Ponadto w zespole funkcjonują też szkoły dla dorosłych: liceum ogólnokształcące i szkoła policealna;
- Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Hipolita Cegielskiego w Ziębicach, w którym funkcjonują: liceum ogólnokształcące, technikum oraz zasadnicza szkoła zawodowa. Ponadto w zespole funkcjonują również szkoły dla dorosłych tj. liceum ogólnokształcące oraz szkoła policealna. Szkoła jako jedyna ze szkół średnich posiada internat.

Powiat Ząbkowicki, zgodnie z ustawą o systemie oświaty jest również organem prowadzącym dla szkół specjalnych tj. dla:

- Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Janusza Korczaka w Ząbkowicach Śląskich, w którym funkcjonują: przedszkole, szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła przysposabiająca do pracy oraz zasadnicza szkoła zawodowa. Szkoła posiada internat.
- Zespołu Szkół Specjalnych w Opolnicy, w którym funkcjonują: szkoła podstawowa, gimnazjum oraz szkoła przysposabiająca do pracy.

Na terenie powiatu funkcjonuje Powiatowe Centrum Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doskonalenia Nauczycieli, dla którego Powiat Ząbkowicki również jest organem prowadzącym. Taką samą rolę powiat pełni w stosunku do Domu Wczasów Dziecięcych w Bardzie.

Na terenie powiatu mieszczą się również szkoły i placówki oświatowe niepubliczne mające uprawnienia szkół publicznych, począwszy od przedszkoli a na szkołach dla dorosłych skończywszy.

*Nigdy nie pozwoliłem
mojej szkole stanąć
na drodze mojej edu-
kacji.*

Mark Twain

W roku szkolnym 2015/2016 w szkołach, dla których organem prowadzącym jest powiat ząbkowicki funkcjonują następujące kierunki kształcenia:

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Hipolita Cegielskiego w Ziębicach:

Liceum Ogólnokształcące: klasa akademicka, klasa prawno-policyjna (klasa mundurowa) oraz klasa pożarnictwa z ratownictwem medycznym (klasa mundurowa).

Technikum: technik informatyk, technik mechanik, technik hotelarstwa, technik usług fryzjerskich, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik ochrony środowiska.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa: kucharz, klasa wielozawodowa (elektryk, mechanik, krawiec, mechanik pojazdów samochodowych, monter sieci instalacji i urządzeń sanitarnych, piekarz, cukiernik, murarz - tynkarz, mechanik – operator pojazdów i maszyn rolniczych, fryzjer, sprzedawca i rolnik).

Szkoły dla dorosłych: Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych oraz Szkoła Policealna dla dorosłych (technik usług kosmetycznych).

Szkoła oferuje również Kwalifikacyjny Kurs Zawodowy dla osób po ukończeniu 18 roku życia – Wykonywanie i realizacja projektów multimedialnych (technik cyfrowych procesów graficznych) oraz Planowanie i realizacja usług w recepcji (technik hotelarstwa).

Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Ząbkowicach Śląskich:

Technikum: technik mechanik (operator obrabiarek skrawających), technik pojazdów samochodowych, technik ekonomista, technik informatyk, technik budownictwa (murarz – tynkarz), technik handlowiec, technik żywienia i usług gastronomicznych.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa: mechanik pojazdów samochodowych, kierowca mechanik, kucharz oraz oddział wielozawodowy.

Gimnazjum z oddziałami przysposabiającymi do pracy.

Szkoły dla dorosłych: Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych oraz Szkoła Policealna dla dorosłych (technik administracji).

Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Jagiełły w Ząbkowicach Śląskich:

Klasa biologiczno-chemiczna, klasa ratowniczo-sportowa, klasa matematyczno-informatyczna, klasa matematyczno-językowa, klasa dziennikarsko-językowa (humanistyczna), klasa społeczno-prawna (humanistyczna).

Poziom nauczania w szkołach powiatu ząbkowickiego jest coraz wyższy. Coraz większa konkurencja w pozyskiwaniu uczniów zmusza dyrekcje szkół do wprowadzania nowych kierunków, atrakcyjnych kursów, staży i praktyk zawodowych. Uczniowie ze szkół średnich powiatu

ząbkowickiego wyjeżdżają na praktyki zawodowe do Austrii, Niemiec, Włoch, Portugalii, Bułgarii i Turcji.

W roku 2015 Powiat Ząbkowicki zajął trzecie miejsce na Dolnym Śląsku w zdawalności matur w liceach ogólnokształcących, dla których jest organem prowadzącym (licea ogólnokształcące w Ząbkowicach Śląskich i Ziębicach). Również zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe jest z roku na rok coraz wyższa niż poziom zdawalności w województwie dolnośląskim.

Tabela 1. Liczba uczniów w szkołach, dla których organem prowadzącym jest Powiat Ząbkowicki

Typ szkoły	Rok szkolny 2010/2011	Rok szkolny 2011/2012	Rok szkolny 2012/2013	Rok szkolny 2013/2014	Rok szkolny 2014/2015	Rok szkolny 2015/2016
Zespół Szkół Zawodowych w Ząbkowicach Śląskich						
Liceum Profilowane	146	150	97	42	-	-
Technikum	542	505	515	550	587	656
Zasadnicza Szkoła Zawodowa	160	135	102	73	82	70
Publiczne Gimnazjum z oddziałami przysposabiającymi do pracy	94	92	94	91	75	73
Szkoły dla dorosłych						
Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące	48	44	12	-	-	-
Liceum Ogólnokształcące	-	-	28	59	65	68
Liceum Profilowane	76	48	27	-	-	-
Technikum uzupełniające	13	23	38	28	14	-
Szkoła Policealna	40	45	43	47	18	21
Razem	1119	1042	956	890	841	888
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Ziębicach						
Liceum Ogólnokształcące	22	82	134	173	186	170
Liceum Profilowane	69	94	59	23	-	-
Technikum	335	297	269	279	238	243
Zasadnicza Szkoła Zawodowa	76	68	61	58	75	64

Szkoły dla dorosłych						
Liceum Profilowane	53	41	18	-	-	-
Liceum Ogólno-kształcące	-	25	19	41	13	18
Razem	555	607	560	574	512	495
Internat						
Internat	24	26	29	32	31	30
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Kamieńcu Ząbkowickim						
Technikum	230	201	158	136	75	-
Szkoły dla dorosłych						
Szkoła Policealna	-	26	16	29	22	-
Razem	230	227	174	165	97	-
Zespół Szkół Ogólnokształcących w Ziębicach						
Liceum Ogólno-kształcące	80	-	-	-	-	-
Gimnazjum	23	-	-	-	-	-
Razem	103	-	-	-	-	-
Liceum Ogólnokształcące w Ząbkowicach Śląskich						
Liceum Ogólno-kształcące	509	486	450	444	385	353
Razem	509	486	450	444	385	353
Ogółem	2516	2362	2140	2073	1835	1736

Widoczny spadek uczniów w szkołach na terenie powiatu jest spowodowany postępującym niżem demograficznym. Duże znaczenie ma również wybór szkół ponadgimnazjalnych spoza powiatu - „odpływ” absolwentów gimnazjów poza powiat. Dlatego coraz większego znaczenia nabiera promocja szkół oraz wprowadzanie innowacji edukacyjnych oraz atrakcyjnych kierunków kształcenia. Porównując „odpływ” absolwentów gimnazjów sprzed kilku lat i obecnie można stwierdzić tendencję spadkową – kilka lat temu ok. 100 uczniów rocznie wyjeżdżało do szkół poza powiat, w roku 2015 już tylko 30 uczniów.

Tabela 2. Liczba wychowanków w szkołach specjalnych, dla których organem prowadzącym jest Powiat Ząbkowicki

Typ szkoły	Rok szkolny 2010/2011	Rok szkolny 2011/2012	Rok szkolny 2012/2013	Rok szkolny 2013/2014	Rok szkolny 2014/2015	Rok szkolny 2015/2016
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Ząbkowicach Śląskich						
Przedszkole	-	-	-	-	2	8

Szkoła Podstawowa	33	27	31	30	37	37
Gimnazjum	43	42	32	21	18	20
Szkoła Przy- sposabiająca do Pracy	11	14	13	11	12	11
Zasadnicza Szkoła Zawo- dowa	39	42	44	38	32	24
Uzupełniające Liceum Ogól- noksztalcące	10	12	8	-	-	-
Razem	136	137	128	100	101	100
Zespoły rewa- lidacyjno-wy- chowawcze	-	-	2	2	2	1
Internat	64	62	61	51	49	51
Zespół Szkół Specjalnych w Opolnicy						
Szkoła Pod- stawowa	5	6	5	5	4	6
Gimnazjum	10	12	16	14	14	12
Szkoła Przy- sposabiająca do Pracy	10	15	15	15	11	9
Razem	25	33	36	34	29	27
Zespoły rewa- lidacyjno-wy- chowawcze	22	22	24	21	21	19

Coraz mniejsza liczba uczniów i wychowanków w szkołach powiatu ząbkowickiego skutkuje coraz mniejszą subwencją oświatową, jaką powiat otrzymuje corocznie z budżetu państwa. W roku 2012 Powiat Ząbkowicki otrzymał 26.015.397 zł (szkoły ponadgimnazjalne, specjalne, dla dorosłych, niepubliczne). Rok później powiat otrzymał 25.248.754 zł; w 2014 r.: 24.600.060 zł, a w 2015 r.: 23.389.388 zł. W ciągu czterech lat subwencja oświatowa zmniejszyła się o 2.626.009 zł. co jest związane bezpośrednio ze spadkiem liczby uczniów w szkołach, dla których powiat jest organem prowadzącym oraz organem dotującym (szkoły niepubliczne, mające uprawnienia szkół publicznych).

Ochrona zdrowia

System służby zdrowia w Powiecie Ząbkowickim przeszedł po 1989 r. poważną transformację, w wyniku której większość podmiotów świadczących usługi medyczne jest obecnie niepubliczna. Jednak podstawowe usługi medyczne dla osób ubezpieczonych realizowane są bezpłatnie w oparciu o kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Na terenie powiatu działa jeden niepubliczny szpital ogólny (Szpital Św. Antoniego) posiadający 85 łóżek (szpital należy do spółki EMC Instytut Medyczny S.A.). Został oddany do użytku w 2006 roku, po kompleksowej modernizacji ponad stuletniego obiektu użytkowanego wcześniej przez zlikwidowany SP ZOZ. Placówka świadczy usługi bezpłatnie – w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia, jak również płatne – finansowane z dodatkowego ubezpieczenia bądź bezpośrednio przez pacjenta. Działalność i leczenie stacjonarne pacjentów prowadzone jest w 5 oddziałach: chirurgii ogólnej, chorób wewnętrznych, chorób dziecięcych, neonatologii oraz ginekologii i położnictwa. Placówka posiada również Szpitalny Oddział Ratunkowy (SOR) - wyposażony w lądowisko dla śmigłowców Lotniczego Pogotowia Ratunkowego. Pacjenci mają także możliwość korzystania z zaplecza diagnostycznego umożliwiającego: badania endoskopowe przewodu pokarmowego (gastroskopia, kolonoskopia, rektoskopia, endoskopia kapsułkowa); tomografię komputerową; pełen zakres badań USG i RTG; holtery RR i EKG; kardiowersję; spirometrię; diagnostykę laboratoryjną.

Podstawowa opieka zdrowotna (POZ) w powiecie ząbkowickim opiera się na podmiotach niepublicznych (NZOZ-y, indywidualne praktyki lekarskie lub grupowe praktyki lekarskie). Wyjątek stanowi Gminny Ośrodek Zdrowia w Ciepłowodach będący Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej (nie jest przedsiębiorcą w myśl zapisów ustawy o działalności leczniczej). Jego organem założycielskim i nadzorującym jest Gmina Ciepłowody. Generalnie rzecz ujmując - możliwość wyboru podmiotu POZ wpłynęła pozytywnie na jakość świadczonych usług medycznych, jednak pewne negatywne zaszłości w funkcjonowaniu niektórych przychodni (jak dostępność do lekarza), nadal są obecne.

Istotnym elementem systemu ochrony zdrowia jest ratownictwo medyczne, które w całym powiecie zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Pomoc Doraźna” w Ząbkowicach Śląskich. Swoje zadania realizuje poprzez stację wyjazdową w Ząbkowicach Śląskich i podstację (filie) w Ziębicach. W ramach kontraktu z NFZ SP ZOZ „Pomoc Doraźna” udziela doraźnych świadczeń zdrowotnych w miejscu zdarzenia, świadczeń zdrowotnych w razie wypadku, urazu, porodu i nagłego zachorowania lub nagłego pogorszenia stanu zdrowia skutkujących zagrożeniem życia. Wykonuje również w ramach kontraktu z NFZ przewóz chorych, których stan zdrowia wymaga szybkiego transportu do szpitala samochodem sanitarnym oraz chorych, których stan zdrowia nie pozwala na korzystanie z publicznych środków lokomocji z miejsca zamieszkania lub czasowego pobytu do zakładu służby zdrowia, pomiędzy zakładami służby zdrowia lub w innych uzasadnionych okolicznościach. Do zadań SP

ZOZ „Pomoc Doraźna” należy wykonywanie medycznego transportu sanitarnego w Podstawowej Opiece Zdrowotnej oraz udzielanie w ramach nocnej i świątecznej ambulatoryjnej i wyjazdowej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej świadczeń zdrowotnych o charakterze wizyt w domu chorego i wizyty w ambulatorium.

Szpital św. Antoniego we współpracy z Powiatem Ząbkowickim prowadzi bezpłatną Szkołę Rodzenia. W szkole można zdobyć wiedzę i praktyczne umiejętności dotyczące ciąży, porodu, pielęgnacji i żywienia noworodka. Zajęcia prowadzone są przez doświadczone położne, ponadto odbywają się spotkania z ginekologiem-położnikiem oraz neonatologiem. Zajęcia przeznaczone są dla przyszłych mam od 28 tygodnia ciąży i odbywają się dwa razy w tygodniu przez pięć kolejnych tygodni. W Szpitalu św. Antoniego karmiące mamy mogą także skorzystać z bezpłatnych porad laktacyjnych u doradcy z tytułem Międzynarodowego Konsultanta Laktacyjnego.

Ponadto profilaktyką i promocją zdrowia zajmują się bezpośrednio, poprzez swoje jednostki organizacyjne i/ lub we współpracy z podmiotami świadczącymi usługi zdrowotne, zarówno Powiat Ząbkowicki jak i wszystkie gminy powiatu. Zakres tych programów i wydarzeń promocyjnych jest szeroki – od edukacji na rzecz szkodliwości palenia tytoniu, zmiany nawyków żywieniowych i propagowanie aktywności fizycznej, przeciwdziałania alkoholizmowi oraz narkomanii, profilaktyki zakażeń wirusem HIV, poprzez programy profilaktyki chorób układu krążenia, zapobiegania gruźlicy, profilaktyki raka stercza u mężczyzn, profilaktyki wad wzroku, po bezpłatne badania mammograficzne i cytologiczne, programy bezpłatnych szczepień przeciwko rakowi szyjki macicy dla dziewczynek czy szczepień ochronnych przeciwko grypie dla osób w wieku powyżej 65 roku życia oraz bezpłatna rehabilitacja dzieci z porażeniem mózgowym.

Ważną, nową inicjatywą jest funkcjonująca od 2016 roku „Ząbkowicka Koperta Życia”. Jest to akcja skierowana przede wszystkim do osób starszych, samotnych, a także cierpiących na różne schorzenia i dolegliwości. „Ząbkowicka Koperta Życia” umożliwia ratownikom szybki dostęp do podstawowych informacji o pacjencie, co ułatwi postawienie właściwej diagnozy i zastosowanie trafnego leczenia.

Pomoc społeczna

System pomocy społecznej oparty jest na współpracy ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących w gminach z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i innymi jednostkami realizującymi zadania z tego zakresu tj. domami pomocy społecznej. Na terenie Powiatu Ząbkowickiego funkcjonują cztery domy pomocy społecznej:

- Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych w Ząbkowicach Śląskich (liczba miejsc – 118)

- Dom Pomocy Społecznej dla przewlekle somatycznie chorych w Ziębicach (liczba miejsc – 120)
- Dom Opieki św. Jadwigi Śląskiej Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w Henrykowie dla osób przewlekle somatycznie chorych w Henrykowie (liczba miejsc – 73)
- Dom Pomocy Społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie w Opolnicy (liczba miejsc – 155).

Łącznie w domach pomocy społecznej utworzonych na terenie powiatu jest 466 miejsc.

Ważną funkcję rehabilitacji zawodowej, psychospołecznej, fizycznej oraz integracji niepełnosprawnych pełnią Warsztaty Terapii Zajęciowej w Opolnicy i Henrykowie (w DPS). Uczestnikami warsztatów są niepełnosprawne osoby po spełnieniu obowiązku szkolnego, posiadające orzeczenia o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do terapii zajęciowej. Nad całością procesu aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych czuwa zawsze wysoko wyspecjalizowany zespół pracowników. Z zajęć na warsztatach terapii zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej w Opolnicy korzysta 40 osób z terenu powiatu ząbkowickiego i kłodzkiego, w warsztatach w Henrykowie uczestniczy 35 osób z terenu powiatu ząbkowickiego.

Obecnie na terenie powiatu ząbkowickiego funkcjonuje jeden dom dziecka. Placówka działa na podstawie umowy zlecenia na prowadzenie Domu Dziecka „Jutrzenka” w Bardzie zawartej pomiędzy Zarządem Powiatu Ząbkowickiego a Zgromadzeniem Sióstr Maryi Niepokalanej. Dom Dziecka „Jutrzenka” jest niepubliczną placówką socjalizacyjną, sprawująca całodobową opiekę i wychowanie młodzieży z normą intelektualną pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, od 3 roku życia do usamodzielnienia. Obecnie skupia trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze. Każda z nich posiada warunki zbliżone do rodzinnych, tzn. pomieszczenia mieszkalne takie jak: sypialnia, kuchnia, salon, łazienka, przedpokój a także stałą kadrę wychowawczą zatrudnioną w konkretnej placówce. Każda z placówek ustala swój odrębny harmonogram zajęć wychowawczych, jadłospis, dokonuje zakupów art. spożywczych, chemicznych, szkolnych, odzieży itp.

Wychowankowie Domu Dziecka „Jutrzenka” w Bardzie

Stan na dzień 01.01.2015 r.	46 osób
Ilość przyjętych dzieci w okresie 01.01.-31.12.2015 r.	12 osób
Ilość opuszczających placówkę dzieci w okresie 01.01.-31.12.2015 r.	17 osób
Stan na dzień 31.12.2015 r.	41 osób

Ważnym elementem systemu pomocy społecznej w powiecie jest Ośrodek Interwencji Kryzysowej „Nadzieja” w Bardzie. Ośrodek udziela doraźnej (natychmiastowej), krótkoterminowej pomocy osobom pozostającym w sytuacji przemocy domowej - ofiarom przemocy - kobietom i dzieciom, lub osobom znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej, w celu zapobieżenia po-

wstawaniu lub pogłębianiu się dysfunkcji tych osób, rodzin lub społeczności. Ośrodek, w zależności od sytuacji i potrzeb, może świadczyć pomoc: doradczą, informacyjną, psychologiczną, terapeutyczną, pedagogiczną, prawną, medyczną, socjalną i bytową na czas zamieszkiwania w hostelu ośrodka.

Każda z form pomocy ma służyć wsparciu emocjonalnemu osoby w kryzysie i doprowadzić do jej usamodzielnienia (udzielenie wsparcia w celu osiągnięcia możliwie szybko własnej pełnej aktywności społecznej). Każdorazowo rodzaj pomocy, jej zakres i formy dostosowywane są do indywidualnych potrzeb. Możliwa jest jednorazowa konsultacja lub też dłuższy kontakt, porada lub terapia, wsparcie lub psychoedukacja.

Kultura

Ziemia Ząbkowicka jest istotnym ośrodkiem kultury na Dolnym Śląsku. Wpływ na to ma bogata historia tego obszaru, dobrze zachowane i unikatowe dziedzictwo materialne, ale również działalność instytucji i podmiotów upowszechniających wiedzę o regionie i pobudzających społeczność do szeroko pojętej aktywności kulturalnej.

We wszystkich gminach powiatu funkcjonują instytucje pełniące rolę centrów (ośrodków) kultury. Choć ich rola, z powodu rozszerzenia i skomercjalizowania oferty kulturalnej, nie jest tak znacząca jak kiedyś domów kultury, należy podkreślić ich szczególną rolę w pobudzaniu aktywności kulturalnej dzieci i młodzieży, jak i ludzi starszych (działalność uniwersytetów trzeciego wieku). Skupiają także wokół siebie aktywne jednostki (lokalnych artystów i animatorów kultury) oraz środowiska twórcze, zespoły muzyczne itp., udostępniając im infrastrukturę niezbędną do działalności kulturalnej. Na uwagę zasługuje tutaj projekt odtworzenia przy Centrum Kultury i Promocji w Złotym Stoku Górniczej Orkiestry Dętej, która odwołując się do tradycji górniczej model funkcjonowania instytucjonalnego oparła na wzorcu wypracowanym przez, działającą przy Ząbkowickim Ośrodku Kultury od wielu lat, Miejską Orkiestrę Dętą.

Przy Ząbkowickim Ośrodku Kultury działają trzy amatorskie teatry (Stowarzyszenie Twórców Sztuki w powiecie ząbkowickim, Stowarzyszenie Animatorów Kultury, Stowarzyszenie Fabryka Kultury), jednakże ich aktywność mierzona ilością przedstawień jest ograniczona do okolicznościowych spektakli. Podobnie przedstawia się sytuacja kina. Jedyne kino działające na tym terenie (w Ząbkowickim Ośrodku Kultury) organizuje seanse wybranych produkcji filmowych i stwarza warunki do powszechnego dostępu do sztuki filmowej.

Istotnym obszarem działalności centrów (ośrodków) kultury jest organizacja lub współorganizacja popularnych cyklicznych imprez kulturalnych, których uczestnikami są już nie tylko mieszkańcy powiatu ząbkowickiego, ale również mieszkańcy powiatów ościennych i turyści. Wśród nich najistotniejsze to: „Weekend z Frankensteinem” i „Dni i Noce Krzywej Wieży” w Ząbkowicach Śląskich, „Święto Twierdzy” i festiwal podróżników „PodRóżni - Festiwal

o krok Dalej” w Srebrnej Górze, „Gwarklada” w Złotym Stoku, „Jarmark Wielkanocny” w Bardzie oraz „Wojewódzki Festiwal Zespołów Artystycznych Kół Gospodyń Wiejskich” w Stolcu, Jednak zasięg oddziaływania i rozpoznawalność tych imprez nie dorównuje Folkowej Fieście organizowanej w Ząbkowicach Śląskich w latach 90.

Sport i rekreacja

Sport na Ziemi Ząbkowickiej opiera się na kilku filarach – na działalności powołanych do jego organizowania podmiotów samorządowych (ośrodków sportu), na poświęceniu i choć nie zawsze widocznej, ale bardzo ważnej pracy społeczników współtworzących organizacje sportowe oraz na nowych komercyjnych inicjatywach sportowo-rekreacyjnych przyciągających ludzi, którzy do tej pory nie mieli ze sportem zbyt dużo wspólnego. Efektem synergii działań podmiotów publicznych, społecznych i prywatnych jest bogata oferta aktywności sportowej na różnych poziomach zaawansowania.

W ostatnich latach znacząco polepszyła się też infrastruktura sportowa – każda gmina posiada boiska wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią (w tym „orliki”). Wymogi rozgrywkowe wymuszają również modernizacje boisk piłkarskich w zależności od klasy rozgrywkowej drużyny.

Zaawansowane plany budowy krytej pływalni przez Gminę Ząbkowice Śląskie przybliżają powstanie w najbliższym czasie takiego obiektu na terenie powiatu ząbkowickiego.

Ziemia Ząbkowicka ze względu na odpowiednie ukształtowanie terenu posiada rozwiniętą sieć górskich tras rowerowych (trasy rowerowe MTB i single tracki). Dzięki temu kolarstwo górskie jest dość popularną dyscypliną sportową uprawianą z sukcesami przez mieszkańców powiatu. Moda na uprawianie najprostszej formy ruchu czyli biegania nie ominęła Ziemi Ząbkowickiej. Coraz częściej spotyka się biegających na stadionie, w parkach, lasach i polnych drogach. Organizowane na terenie powiatu cykliczne imprezy biegowe przyciągają coraz więcej uczestników miejscowych jak i spoza powiatu.

Dyscypliny i kluby sportowe na Ziemi Ząbkowickiej:

- piłka nożna (kluby piłkarskie na szczeblach rozgrywkowych od Klasy „B” po 4 Ligę)
- kolarstwo górskie: SGR Specialized Srebrna Góra, KTM Racing Team Złoty Stok
- armwrestling (siłowanie na rękę): „UKS Black Skorpion” Przyłęk
- karate: Ząbkowicki Klub Karate Kyokushinkai, Ząbkowicki Klub Karate-Do Shotokan
- stunt (motorcycle Freestyle) - Marcin „Korzeń” Głowacki
- boks: Ziębicki Klub Bokserski „Jaskinia Lwa”
- judo: Klub Sportowy „Barys Sarmat Warriors”
- siatkówka: Ząbkowickie Towarzystwo Sportowe
- tenis (szkółki tenisowe w gminach powiatu ząbkowickiego)
- wędkarstwo (5 kół wędkarskich Polskiego Związku Wędkarskiego)

- taniec (szkoły tańca w Ząbkowicach Śląskich i innych miejscowościach powiatu)
- szachy (sekcje szachowa w Złotym Stoku, Budzowie, Ząbkowicach Śląskich i innych miejscowościach powiatu ząbkowickiego)

Znaczące cykliczne imprezy sportowe i rekreacyjne organizowane na Ziemi Ząbkowickiej:

- Ząbkowicka „10”
- Ząbkowicka Liga Futsalu
- Bieg na Jawornik w Złotym Stoku
- „Bieg po Złoto” (Złoty Stok)
- Półmaraton Henrykowski
- Dogtrekking Złoty Stok (edycje Pucharu Polski i Mistrzostw Polski w Dogtrekkingu)
- MTB Challenge (w Bardzie lokalizowane są meta i start wieloetapowego wyścigu kolarskiego „Sudety MTB Challenge”)
- Turniej Bokserski im. Jana Heimanna w Ziębicach
- Townhill - Srebrna Góra
- Otwarte Mistrzostwa Srebrnej Góry „Muflon MTB”
- Powiatowy Rajd Rowerowy – „BIKEowa Ziemia Ząbkowicka”
- Gala sportów walki w Ząbkowicach Śląskich
- Dolnośląski Meeting Karpiowy – „Frankenstein Carp Meeting”
- Zawody deskorolkowe „The Frankie Contest” (Ząbkowice Śląskie).

Aktywność społeczna

Istotnym wymiarem określającym potencjał społeczny regionu jest aktywność społeczna mierzona skalą zaangażowania się ludności w działalność organizacji pozarządowych. Miarą tej aktywności, związanej ze zdolnością do samoorganizacji społeczeństwa, jest m.in. liczba stowarzyszeń, fundacji oraz różnych kół zainteresowań w stosunku do liczby mieszkańców. W powiecie ząbkowickim w 2015 r. zarejestrowanych było: 15 fundacji, 3 terenowe jednostki organizacyjne stowarzyszeń ogólnopolskich, 55 uczniowskich klubów sportowych i klubów sportowych wpisanych do ewidencji starosty, 145 stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w KRS (w tym 41 ochotniczych straży pożarnych). Ta imponująca liczba organizacji społecznych działających na Ziemi Ząbkowickiej (wskaźnik liczby organizacji na 1000 mieszkańców wynoszący dla powiatu ząbkowickiego 3,21 jest znacząco wyższy niż dla kraju 2,2 i województwa 2,1) nie przekłada się jednak na jakość tej aktywności społecznej. Niestety w większości przypadków ich funkcjonowanie opiera się na osobistym zaangażowaniu jednostek („społeczników-zapaleńców”) poświęcających się dla realizacji celów organizacji. Nie jest to jednak fenomen obserwowany tylko w naszym powiecie, ale zjawisko ogólnopolskie.

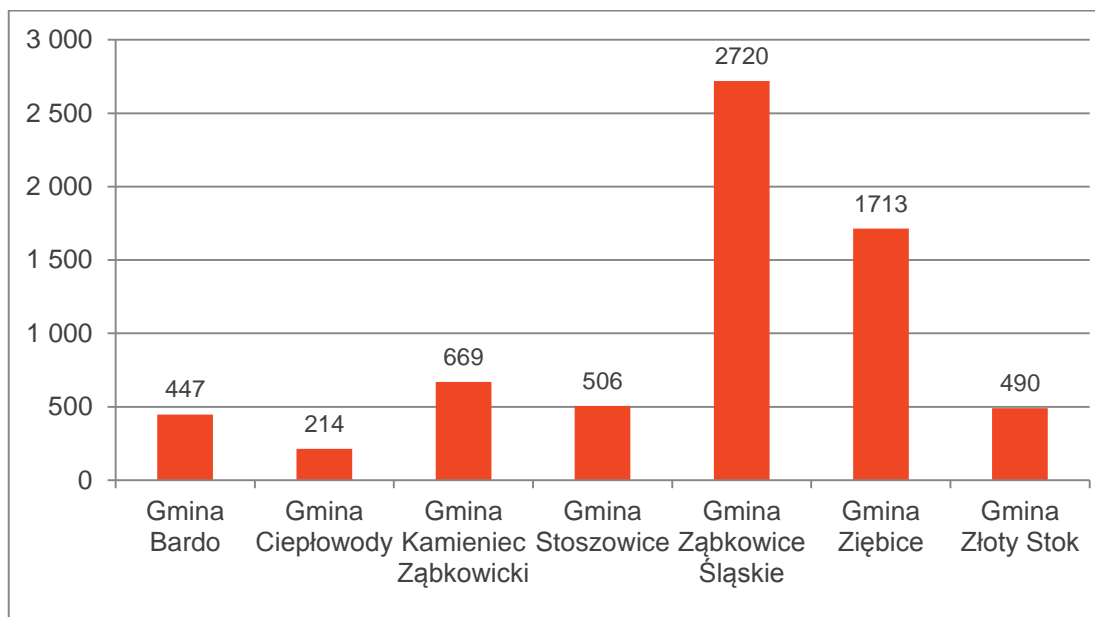
Aktywność obywatelska mierzona jest także frekwencją podczas wyborów samorządowych, parlamentarnych i prezydenckich. Analizując ostatnie elekcje stwierdzić należy, że społeczeństwo powiatu ząbkowickiego dość duże znaczenie przywiązuje do wyborów samorządowych, w których frekwencja w powiecie ząbkowickim (50,49%) była wyższa niż w kraju (47,21%), a znacząco wyższa niż na Dolnym Śląsku (44,67%). Odmienne przedstawiała się sytuacja zarówno w wyborach parlamentarnych: powiat ząbkowicki – 42,19%, województwo dolnośląskie – 49,42%, kraj – 50,92%, jak i w II turze wyborów prezydenckich: powiat ząbkowicki – 48,14%, województwo dolnośląskie – 53,28%, kraj – 55,34%.

Potencjał gospodarczy

Główne ośrodki rozwoju gospodarczego

Najważniejszym ośrodkiem rozwoju gospodarczego Ziemi Ząbkowickiej są Ząbkowice Śląskie – największe miasto powiatu, najważniejszy ośrodek edukacji ponadgimnazjalnej, siedziba władz samorządowych Powiatu Ząbkowickiego oraz urzędów administracji szczebla powiatowego. Dominującą pozycję Ząbkowic Śląskich wśród ośrodków rozwoju gospodarczego powiatu potwierdza umiejscowienie tamże Podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” (WSSE). W obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego teren Podstrefy WSSE w Ząbkowicach Śląskich przeznaczony jest pod zabudowę usług technicznych i rzemieślniczych, zakładów produkcyjnych i przetwórczych, drobnej wytwórczości oraz składów, hurtowni i baz. Powierzchnia całkowita WSSE w Ząbkowicach Śląskich wynosi 6,39 ha, a wolne tereny stanowią obszar 3,64 ha. Kolejnym istotnym ośrodkiem rozwoju gospodarczego Ziemi Ząbkowickiej są Ziębice – ważny ośrodek przemysłu i przetwórstwa rolno-spożywczego. Trzecim ośrodkiem gospodarczym powiatu jest, nie posiadający praw miejskich, ale rozwijający się dość dynamicznie jak na warunki powiatu ząbkowickiego - Kamieniec Ząbkowicki. Szczególną rolę w rozwoju tego ośrodka stanowi umiejscowienie na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki kilku zakładów wydobywających surowce skalne.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej ogółem – stan na 31 XII 2014 r.

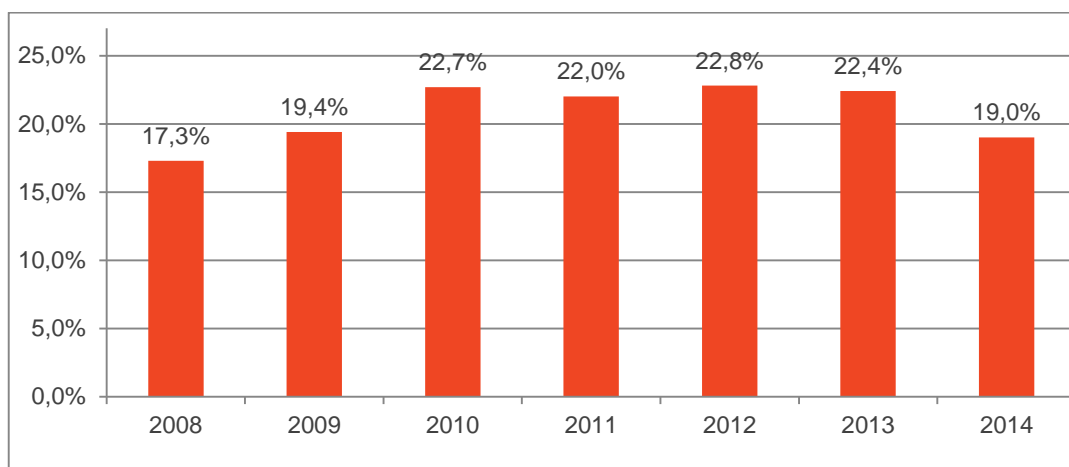

Gminy Bardo i Złoty Stok posiadają porównywalny potencjał gospodarczy i po okresie załamania produkcji dużych zakładów przemysłowych na przełomie lat 80. i 90. w podobny sposób poszukują szans rozwoju - wykorzystując dogodne położenie w terenach górskich próbują oprzeć swój rozwój na turystyce. Gmina Stoszowice to przede wszystkim obszar rolniczy, jednakże dość efektywnie wykorzystywany jest potencjał Srebrnej Góry jako ważnego ośrodka turystycznego Ziemi Ząbkowickiej. Na tym tle gmina Ciepłowody z najmniejszą liczbą podmiotów gospodarczych stanowi, przede wszystkim, ważny ośrodek rolnictwa na obszarze powiatu ząbkowickiego.

Rynek pracy

Rynek pracy w powiecie ząbkowickim charakteryzuje nadal dość wysoka stopa bezrobocia, która na koniec 2014 roku wynosiła 19% (Dolny Śląsk – 10,4%; Polska - 11,4%), przy czym jej wahania w ostatnich latach wynikają z czynników zewnętrznych. Przede wszystkim spadek koniunktury gospodarczej w naszym kraju, wynikający z recesji ogólnoświatowej, wpłynął na zauważalny wzrost (powyżej 20%) stopy bezrobocia rejestrowanego w powiecie ząbkowickim.

Wykres 6. Dynamika bezrobocia w latach 2008-2014

Mieszkańcy powiatu w wieku produkcyjnym*:

ogółem: 42.958 osób

mężczyźni: 23.116 osób

kobiety: 19.842 osób

Pracujący:

ogółem: 14.425 osób

mężczyźni 6.933 osób

kobiety: 7.492 osób

Bezrobotni zarejestrowani:

ogółem: 4.351 osób

mężczyźni: 2.231 osób

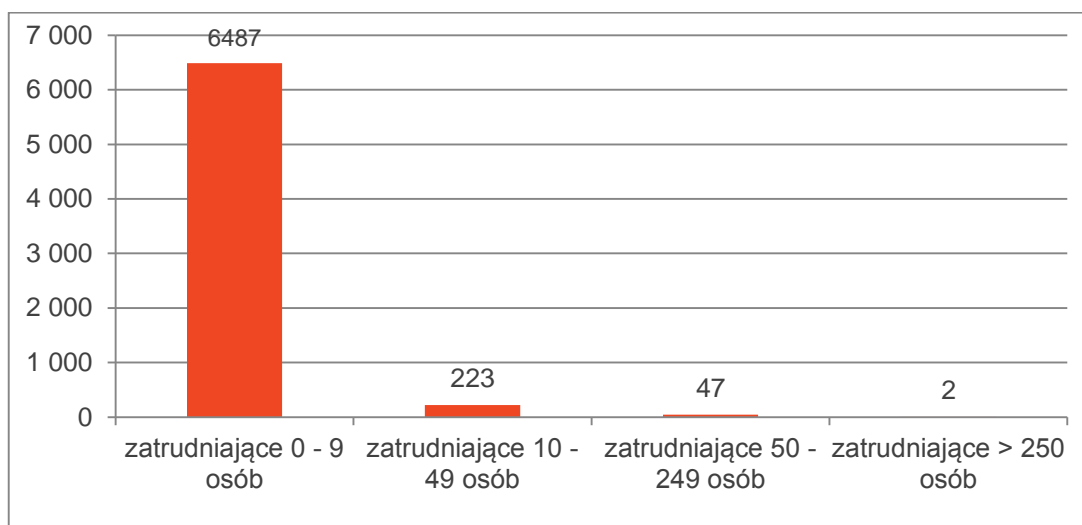
kobiety: 2.120 osób

*Powyższe dane: stan na 31.12.2014 r.

Struktura podmiotów gospodarczych

Podmioty gospodarcze działające na obszarze powiatu ząbkowickiego to w większości małe i średnie firmy produkcyjne, handlowe i usługowe zatrudniające do 249 osób. Wśród nich najwięcej jest mikroprzedsiębiorstw czyli zarówno osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jak i małych firm zatrudniających do maksymalnie 9 pracowników. Na terenie powiatu działają tylko dwa duże przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 osób.

Wykres 7. Struktura podmiotów gospodarczych

Usługi

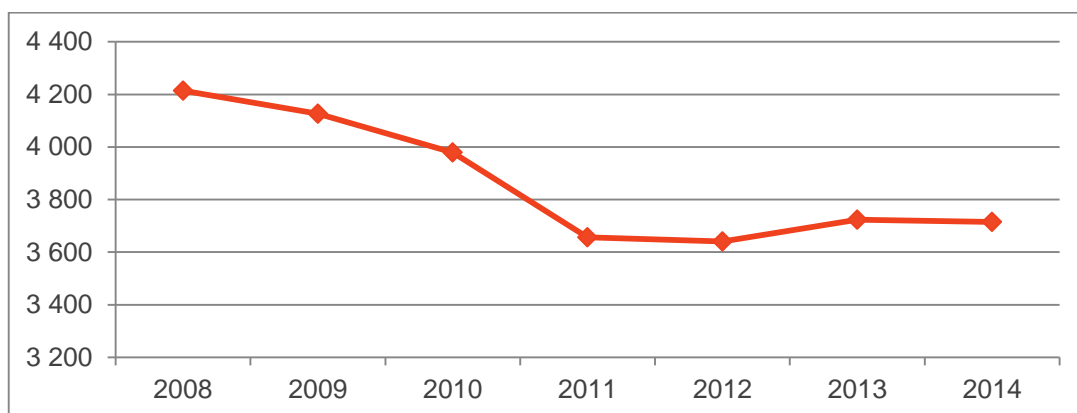
Charakterystyczną cechą przemian gospodarczych zapoczątkowanych w 1990 r. jest systematyczny wzrost udziału sektora usług w gospodarce przy jednocześnie obserwowalnym spadku udziału przemysłu. Na tym tle gospodarka powiatu ząbkowickiego nie odbiega znacząco od regionu i kraju. Wzrostowi udziału usług w gospodarce towarzyszył stopniowy wzrost udziału liczby pracujących w tym sektorze, przy czym spadł udział liczby pracujących w usługach nierynkowych oraz w innych sektorach gospodarczych.

Przemysł

Chociaż przemysł nie odgrywa decydującej roli w gospodarce powiatu, a zatrudnienie w tym sektorze systematycznie spada to nadal spory odsetek mieszkańców powiatu w wieku produkcyjnym znajduje w nim zatrudnienie.

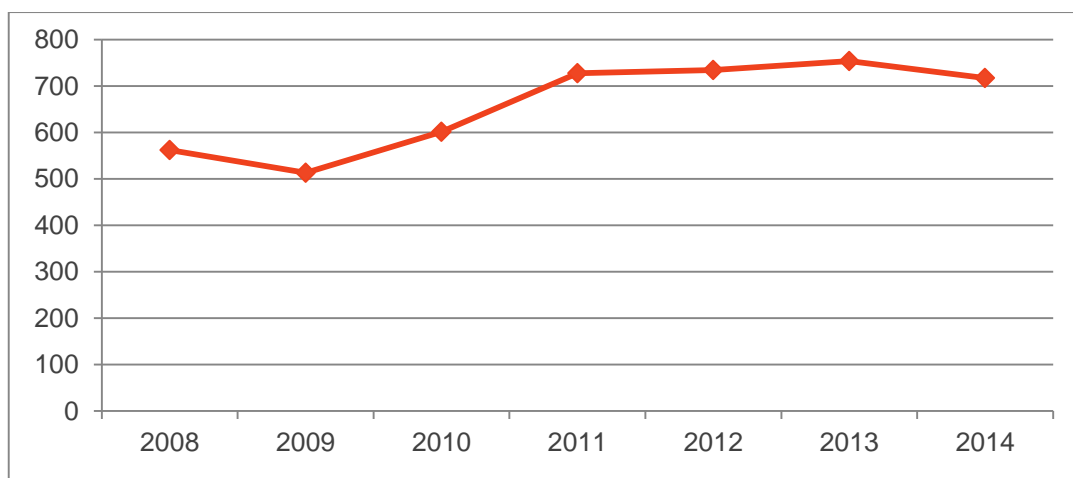
Dominującymi gałęziami przemysłu na terenie powiatu ząbkowickiego są: przemysł wydobywczy, wytwarzanie produktów i systemów instalacji elektrycznych, produkcja tworzyw sztucznych oraz przemysł papierniczy.

Wykres 8. Dynamika zatrudnienia w sektorze przemysłowym

Zauważalną cechą zmian w sektorze przemysłowym powiatu ząbkowickiego jest wzrost efektywności produkcji. Następujący spadek zatrudnienia w tym sektorze nie wynika ze zmniejszenia produkcji przemysłowej, a wręcz pomimo zmniejszenia zatrudnienia obserwowany jest w ostatnich latach wzrost przemysłowej produkcji sprzedanej.

Wykres 9. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (w mln PLN)

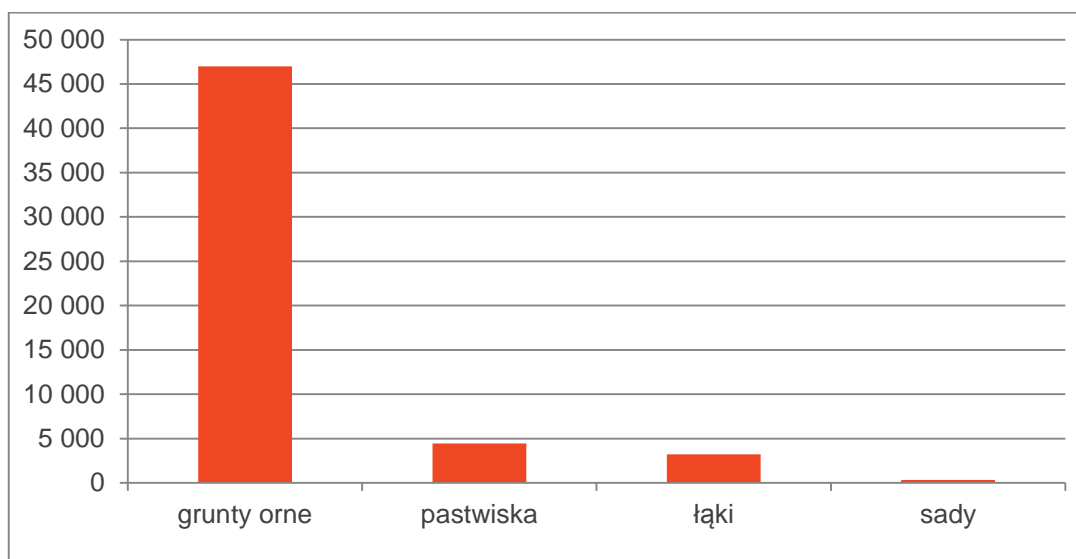

Rolnictwo

Powiat Ząbkowicki z uwagi na przeważającą powierzchnię użytków rolnych, jak i gleby (wysokiej i średniej klasy bonitacyjnej) uznać należy za powiat rolniczy. Podział użytków rolnych w powiecie:

- grunty orne 46 977 ha,
- pastwiska 4 434 ha,
- łąki 3 225 ha,
- sady 335 ha.

Wykres 10. Struktura użytków rolnych

Gleby na terenie powiatu ząbkowickiego są zróżnicowane. Od bardzo dobrych o wskaźniku produktywności gruntów orných - 104 w gminie Ciepłowody, 95,9 - w Ząbkowicach Śl. do gleb słabych - 63,2 w gminie Złoty Stok. Przeważają tu gleby kompleksów pszenno-buraczanych (gleby pylaste aluwialne, utworów lessowych, glin zwałowych i mad). Gleby tego rejonu na ogół znajdują się w dobrej kulturze, w związku z tym uzyskanie wysokich plonów wymaga właściwych działań agrotechnicznych dostosowanych do indywidualnych właściwości poszczególnych gleb. Stwarza to możliwości intensyfikacji rolnictwa w kierunku upraw zbożowych, buraków cukrowych, warzyw i sadownictwa.

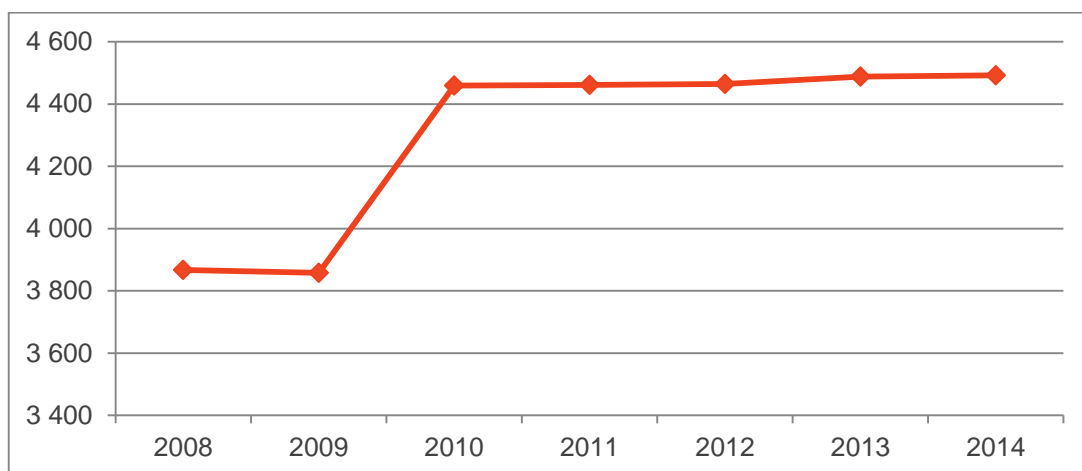
W zasiewach dominuje wśród zbóż pszenica ozima i jara, jęczmień browarny, rzepak ozimy, a z pozostałych upraw - kukurydza, buraki cukrowe i ziemniaki. Znacznej redukcji uległy uprawy warzyw gruntowych, roślin pastewnych, strączkowych i motylkowych. W strukturze zasiewów następują zmiany związane z koncentracją produkcji (specjalizacją gospodarstw) w grupie gospodarstw o powierzchni powyżej 10 ha, gdzie dominuje uprawa zbóż naprzemiennie z rzepakiem. Na uwagę zasługuje trzykrotne zmniejszenie zużycia nawozów mineralnych w stosunku do lat osiemdziesiątych.

Ewidencyjna powierzchnia łąk i pastwisk wskazuje dość dobre warunki do hodowli zwierząt. Jednak z uwagi na przesłanki ekonomiczne potencjał ten nie jest wykorzystywany.

Na terenie powiatu hodowane są głównie trzoda chlewna, bydło oraz w rzadkiej ilości konie i owce.

Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest istotny wzrost zatrudnienia w sektorze rolniczym. W dużej mierze wynika to z faktu maksymalnego wykorzystywania areálu gruntów rolnych do produkcji rolnej.

Wykres 11. Pracujący w rolnictwie

W powiecie ząbkowickim w latach 90. uległa likwidacji większość zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego. Pozostałe zakłady nie są w stanie przerobić wyprodukowanych przez rolników surowców. Wszystko to powoduje, że rolnictwo powiatu staje się zapleczem surowcowym dla sąsiednich rejonów. Zaś rolnicy w celu wynegocjowania lepszych warunków umów kontraktacyjnych zaczynają tworzyć grupy producenckie.

Turystyka

Po załamaniu się w latach 90. zatrudnienia w dużych zakładach produkcyjnych rozwój usług, w tym usług turystycznych, stał się szansą przewyciężenia bariery niskiej konkurencyjności inwestycyjnej powiatu w sektorze produkcji przemysłowej. Szczególnie Gminy Bardo i Żłoty Stok, ale również Gmina Stoszowice zaczęły orientować swój rozwój w kierunku wykorzystania potencjału turystycznego. Zarówno dogodne położenie w sąsiedztwie Ziemi Kłodzkiej (jednej z ważniejszych destynacji turystycznych Dolnego Śląska), jak i ukształtowanie terenu (różnorodność krajobrazu), walory przyrodnicze i atrakcje turystyczne stwarzają dobre warunki do dalszego rozwoju turystyki na Ziemi Ząbkowickiej.

Na obszarze powiatu istnieje ponad 200 km szlaków pieszych: górskich – z interesującymi punktami widokowymi – poprowadzonych pasmami Sudetów Środkowych, jak i przebiegających przez urozmaicony teren Przedgórze Sudeckiego poprzecinanego rzekami (Nysa Kłodzka i jej dopływy).

Ziemia Ząbkowicka to również miejsce, gdzie znakomicie można spędzić czas na „dwóch kółkach”. Na terenie powiatu znajduje się ok. 450 km oznakowanych tras rowerowych, w tym m.in.: EuroVelo nr 9 - zwany też Szlakiem Bursztynowym (R9) – jeden z 12 paneuropejskich, długodystansowych szlaków rowerowych prowadzący z Gdańska do Puli w Chorwacji na długości ok. 40 km przebiegający przez teren Ziemi Ząbkowickiej (Grodziszczce - Rudnica -

Jemna - Srebrna Góra - Mikołajów - Brzeźnica - Potworów - Przyłek - Kamieniec Ząbkowicki - Śrem - Topola - Błotnica); Międzynarodowa trasa rowerowa Cysterska – ER8 i lokalne szlaki rowerowe (trekkingowe i MTB). Trasy MTB zostały wytyczone na obszarze Gór Żółtych, Bardzkich i Sowich. Wielkim atutem tych terenów są leśne, szerokie, szutrowe dukty, wcinające się w głębokie jary. Nie brakuje tu również technicznych, krętych i kamienistych odcinków o urozmaiconych profilach. Trasy trekkingowe zostały poprowadzone w większości drogami asfaltowymi o małym natężeniu ruchu, bądź utwardzonymi drogami polnymi.

Malowniczy przebieg Nysy Kłodzkiej na terenie powiatu stworzył dogodne warunki do powstania szlaku wodnego i organizacji spływów kajakowych i pontonowych, a wybudowane zbiorniki retencyjne na Nysie Kłodzkiej „Topola” i „Kozielno” oprócz funkcji przeciwpowodziowej mają szansę stać się obiektami rekreacyjno-wypoczynkowymi.

Ziemia Ząbkowicka to również miejsce, gdzie rozwijana jest tzw. turystyka przygodowa i fabularna. Aktywny wypoczynek z przygodą oferują: Leśny Park Przygody Skalisko w Żółtym Stoku, Park Linowy Mamruch, Centrum Turystyki Niekonwencjonalnej i Kortunał-Turystyka i Przygoda w Srebrnej Górze.

Na terenie gmin: Bardo, Ciepłowody, Kamieniec Ząbkowicki, Ząbkowice Śląskie, Ziębice i Żółty Stok znajdują się trasy questów - edukacyjnych gier terenowych, które dostępne są w wersji papierowej oraz mobilnej aplikacji. Ukryte są również różnego rodzaju skrytki „ze skarbami”, których szuka się za pomocą odbiornika GPS - geocaching jest zabawą międzynarodową, kierowaną do poszukiwaczy przygód.

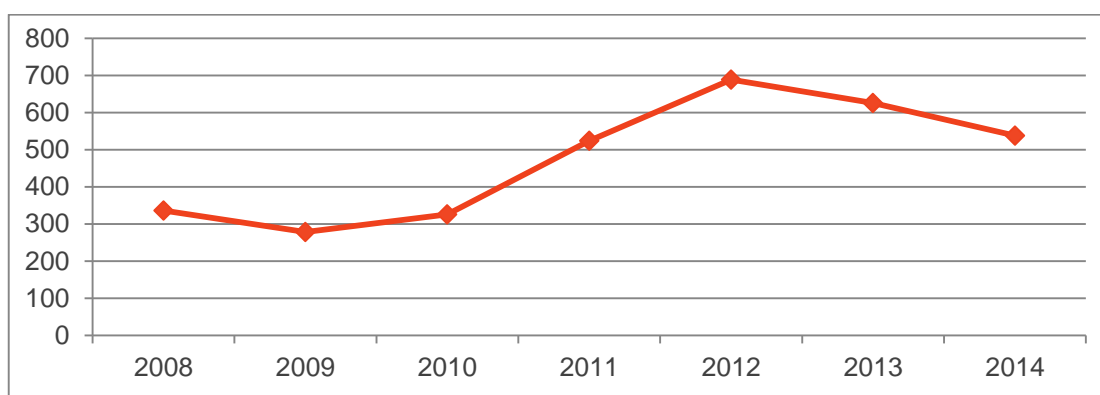
Malowniczo położone wioski i miasteczka są dobrym miejscem do rozwoju turystyki wiejskiej (agroturystyki). Kilkanaście gospodarstw agroturystycznych istniejących na terenie powiatu proponuje ciekawą ofertę: jazdę konną, wycieczki w góry, do lasu, wędkowanie oraz domowe jedzenie.

Szczególnie ważne z perspektywy rozwoju turystyki jest skupienie na dość niedużym obszarze Ziemi Ząbkowickiej tylu znaczących atrakcji kulturowych Dolnego Śląska. Najważniejsze z nich to: Kopalnia Żłota i Średniowieczny Park Techniki w Żółtym Stoku, Twierdza Srebrnogórska, Opactwo Cysterskie w Henrykowie, Pałac Królowy Marianny Orańskiej w Kamieńcu Ząbkowickim, Krzywa Wieża w Ząbkowicach Śląskich, Kopalnia niklu, chryzoprazu i opalu w Szklarach, Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach i Izba Pamiątek Regionalnych w Ząbkowicach Śląskich.

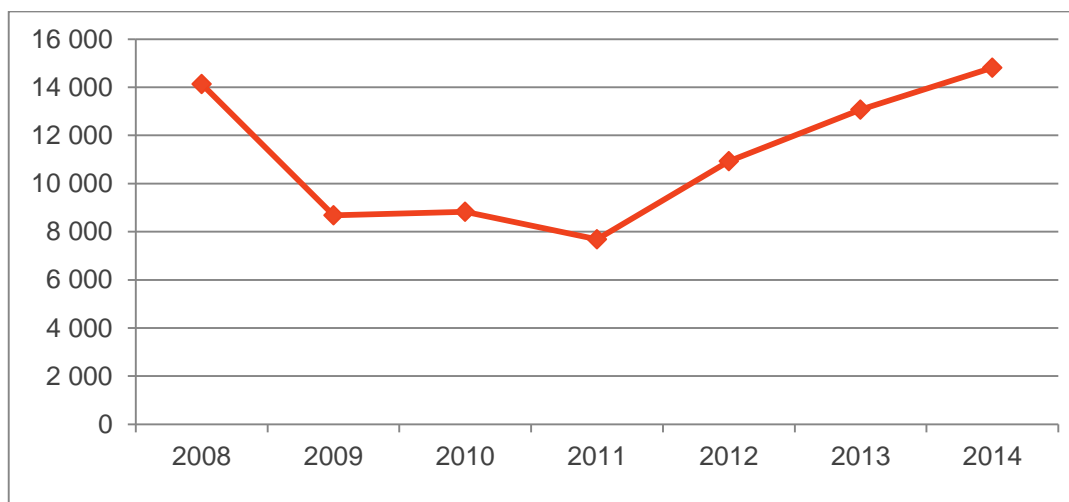
Ziemia Ząbkowicka obfituje również w szlaki kulturowe (Szlak Cysterski, Transgraniczny Szlak Królowy Marianny Orańskiej, Złota Ścieżka, Ścieżka Zębata, Ścieżka edukacyjna po Przedgórzu Sudeckim, miejskie trasy turystyczne w Bardzie, Ząbkowicach Śląskich i w Złotym Stoku).

Ten duży potencjał turystyczny Ziemi Ząbkowickiej niestety nie jest w pełni wykorzystywany. Ważnym czynnikiem ograniczającym dalszy rozwój turystyki na Ziemi Ząbkowickiej jest nie dość kompletna oferta bazy noclegowej; brakuje dużego hotelu na ponad 100 osób.

Wykres 12. Miejsca noclegowe ogółem

Wykres 13. Korzystający z noclegów na terenie powiatu ząbkowickiego

Uwarunkowania przestrzenne dla rozwoju

Walory przyrodnicze

Ziemia Ząbkowicka położona jest w południowo-wschodniej części Dolnego Śląska w dorzeczu górnej i środkowej Nysy Kłodzkiej oraz górnej Ślęzy i Oławy. Posiada bardzo urozmaicony krajobraz, na który składają się obszary górskie (Góry Bardzkie, Sowie i Złote) opadające od południowego-zachodu tzw. Uskokiem sudeckim brzeżnym na dość płaskie tereny (Obniżenie Stoszowic, Obniżenie Ząbkowickie i Obniżenie Otmuchowskie), nad którymi dominuje znacząca kulminacja Masywu Grochowej. Od wschodu obszar Ziemi Ząbkowickiej zamykają wysoczyzny: Nyska i Ziębicka, a od północy pagórkowate tereny Wzgórz Strzelińskich i Niemczańskich. Istotnym elementem krajobrazu Ziemi Ząbkowickiej są zaporowe zbiorniki: Topola (pow. 3,4 km², poj. 26,5 hm³) i Kozielno (pow. 3,5 km², poj. 16,4 mln m³) powstałe na rzece Nysie Kłodzkiej.

Lesistość powiatu ząbkowickiego (21% względem całkowitej powierzchni lub 29% względem powierzchni użytków rolnych) odbiega od lesistości Polski. Największą powierzchnię leśną stanowią lasy Skarbu Państwa administrowane i zarządzane przez miejscowe nadleśnictwa Bardo Śląskie, Henryków i Świdnica.

Ochronie najcenniejszych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym obszarów służy system obszarów chronionych. Na terenie powiatu funkcjonują następujące prawne formy ochrony przyrody:

- cztery rezerваты (ogółem powierzchnia: 0,57 km²):
 - Rezerwat Cisowa Góra* powstał z troski o naturalne stanowisko cisa (*Taxus baccata*). Znajduje się na terenie gminy Bardo, obejmuje obszar 18,56 ha;
 - Rezerwat Cisy* również znajduje się w gminie Bardo i także powstał w trosce o naturalne stanowisko cisa (*Taxus baccata*). Jest nieznacznie większy od wspomnianego wyżej obszaru chronionego - zajmuje powierzchnię 19,6 ha;
 - Rezerwat Muszkowicki Las Bukowy* w gminie Ciepłowody to fragment lasu bukowego o cechach zespołu naturalnego, grąd dębowo-grabowy oraz bogata flora runa leśnego. Obejmuje obszar 16,43 ha;
 - Rezerwat Skalki Stoleckie* w gminie Ząbkowice Śląskie obejmuje stanowisko ciepło i sucholubnych owadów, a zajmuje obszar 2,03 ha;
- dwa nieduże obszary parków krajobrazowych tj. *Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego* i niewielkiego fragmentu *Parku Krajobrazowego Gór Sowich* (ogółem powierzchnia: 32,4 km²);

- dwa fragmenty obszarów chronionego krajobrazu tj. *Obszaru Chronionego Krajobrazu Gór Bardzkich i Sowich* oraz *Obszaru Chronionego Krajobrazu Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie* (ogółem powierzchnia: 93,2 km²);
- dziesięć obszarów ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków NATURA 2000 tj.:
 - Góry Bardzkie
 - Góry Złote
 - Kopalnie w Złotym Stoku
 - Łęgi koło Chałupek
 - Muszkowicki Las Bukowy
 - Ostoja Nietoperzy Gór Sowich
 - Przełom Nysy Kłodzkiej koło Morzyszowa
 - Skałki Stoleckie
 - Wzgórza Strzelińskie
 - Zbiornik Otmuchowski
- wiele cennych pomników przyrody.

Walory kulturowe

Bogata i interesująca historia Ziemi Ząbkowickiej znalazła odzwierciedlenie w zachowanym dziedzictwie materialnym tego obszaru. Na szczególną uwagę zasługują ważne dla Dolnego Śląska zabytki m.in.: Opactwo Cysterskie w Henrykowie (miejsce powstania wpisanej na Listę Pamięci Świata UNESCO Księgi Henrykowskiej, w której zapisano słynne zdanie *Day, ut ia pobrusa, a ti poziwai*); uznana w 2004 r. za pomnik historii Twierdza Srebrnogórska, Kopalnia Złota w Złotym Stoku, neogotycki Pałac Królowny Marianny Orańskiej w Kamieńcu Ząbkowickim, Krzywa Wieża w Ząbkowicach Śląskich, Bazylika Mniejsza Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny (Metropolitalne Sanktuarium Matki Bożej Strażniczki Wiary Świętej, w którym znajduje się czczona przez katolików najstarsza na Dolnym Śląsku romańska rzeźba – pochodząca z XII w. figurka Matki Boskiej z Dzieciątkiem tzw. Tronującej Madonny).

Sieć osadnicza – miasta i tereny wiejskie

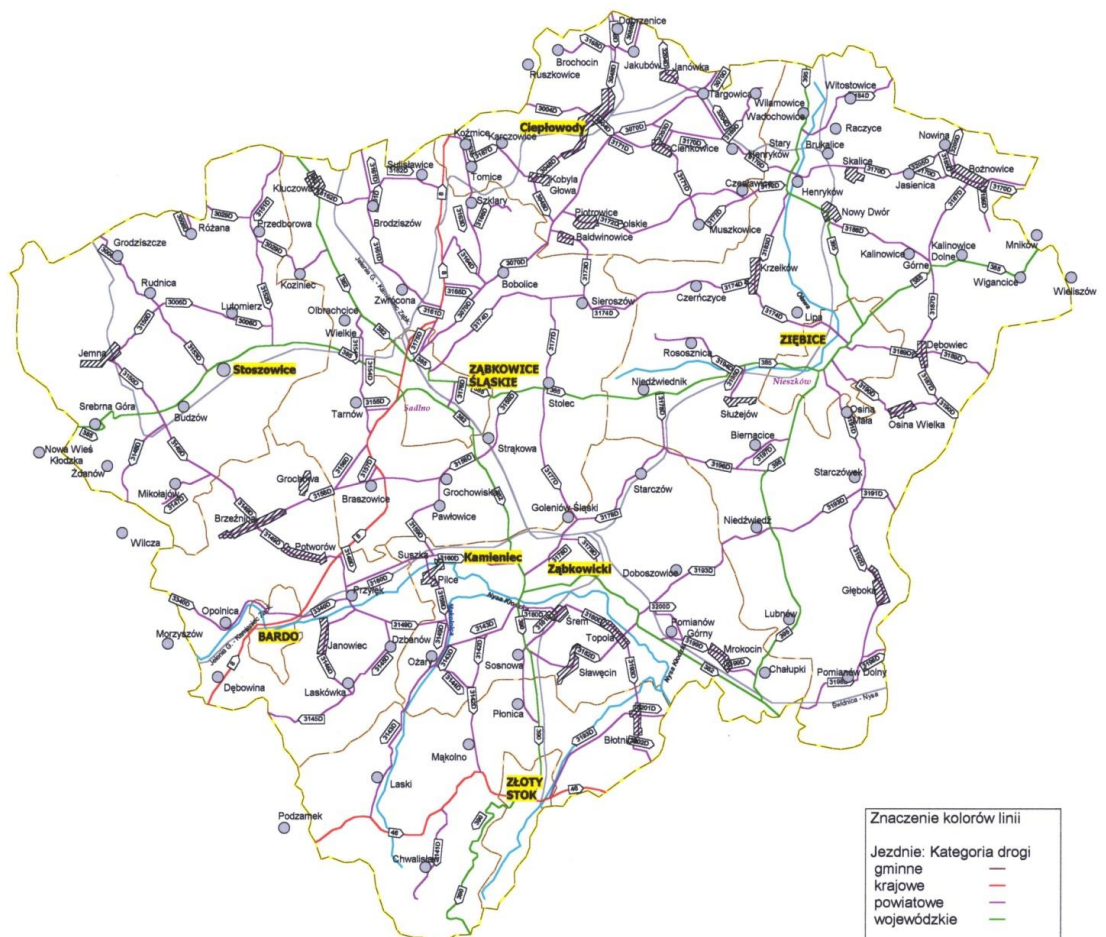
System osadniczy powiatu, podobnie jak i całego regionu, posiada policentryczny układ związany z dość równomiernym rozmieszczeniem miast – zwłaszcza małej i średniej wielkości. W ten układ wpisuje się sieć osadnicza powiatu ząbkowickiego składająca się ze 109 miejscowości podstawowych (łącznie z miastami). Miasta: Bardo, Ząbkowice Śląskie, Ziębice i Złoty Stok stanowią centra czterech gmin miejsko-wiejskich, natomiast miejscowości: Ciepłowody, Kamieniec Ząbkowicki i Stoszowice są siedzibami gmin wiejskich. Na dzień 31.12.2014 r. ludność zamieszkująca miasta powiatu liczyła 30.244 osób, co stanowiło

44,83%, natomiast wsie powiatu ząbkowickiego zamieszkiwało 37.214 osób, co stanowiło 55,17% ogólnej liczby mieszkańców powiatu.

Transport i komunikacja

Powiat ząbkowicki posiada rozbudowaną sieć połączeń wewnętrznych i zewnętrznych, na którą składają się drogi krajowe: nr 8 i nr 46 (łącznie dł. 40,1 km), drogi wojewódzkie: nr 382, nr 385, nr 390, nr 395 (łącznie dł. 118,3 km), drogi powiatowe: 388,0 km oraz drogi gminne. Istotnym elementem układu transportowego powiatu są linie kolejowe: nr 276 (łącząca Wrocław z kolejowym przejściem granicznym Międzyzlesie-Lichkov i nr 137 (łącząca Katowice i Legnicę).

O ile stan dróg krajowych na terenie powiatu jest już satysfakcjonujący to ich przepustowość (szczególnie drogi krajowej nr 8) wymaga radykalnej poprawy. Pomimo prognozowanego przeniesienia głównego strumienia transportu kołowego z Pragi w kierunku północnym przez Bramę Lubawską i dalej drogą S3, to opóźniające się inwestycje powodują stały wzrost natężenia na wykorzystywanym do tego celu korytarzu drogi krajowej nr 8.

Stopniowo poprawia się również stan nawierzchni dróg wojewódzkich na terenie powiatu. Jednakże sporo odcinków kluczowych połączeń pomiędzy Ząbkowicami Śląskimi, stanowiącymi centrum powiatu, a siedzibami (centrami) poszczególnych gmin wymaga natychmiastowej przebudowy.

Choć w ostatnich latach obserwowany jest znaczny wzrost wydatków na infrastrukturę drogową powiatu ząbkowickiego, drogi powiatowe ze względu na ich łączną długość, skalę niedoinwestowania w przeszłości, a także niedostosowanie do szybko zmieniającego się sposobu ich wykorzystywania (zarówno zwiększone natężenie jak i przewożony tonaż) są najbardziej zdekapitalizowanym obszarem infrastruktury powiatu.

Zdecydowanie niewykorzystywanym w pełni systemem zewnętrznym i wewnętrznym połączeń transportowych jest kolej. Szczególnie uciążliwy dla mieszkańców transport surowców skalnych, który mógłby zostać przekierowany na tory, w większości odbywa się po drogach. Nie lepiej wygląda sytuacja ograniczania liczby połączeń kolejowych – szczególnie brak bezpośredniego połączenia kolejowego powiatu ząbkowickiego z Aglomeracją Górnośląską.

Uzbrojenie techniczne

Rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym zaopatrzenia w wodę, odprowadzenia ścieków, zaopatrzenia w energię i telekomunikację przebiega w powiecie ząbkowickim w zróżnicowanym tempie i skali. Najlepiej wyposażone w ww. sieci są obszary miejskie wraz z ich bezpośrednim otoczeniem; w znacznie mniejszym stopniu obszary wiejskie.

Gminy Złoty Stok, Kamieniec Ząbkowicki i Stoszowice borykają się w ostatnim czasie z niedoborami wody pitnej wynikającymi z długotrwałych susz. Powoduje to konieczność poszukiwania nowych ujęć i inwestowanie w wodociągi przesyłowe.

Nawet najbardziej rzetelna diagnoza nie jest w procesie planowania celem samym w sobie. Stanowi ona jednak najlepszą podstawę do dalszych prac, które posłużą do sformułowania celów strategicznych.

Z głębokiej analizy profilu społeczno-gospodarczego Powiatu Ząbkowickiego wyłania się siedem obszarów, istotnych dla rozwoju powiatu.

Są to:

EDUKACJA,

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ,

TURYSTYKA,

INFRASTRUKTURA,

ROLNICTWO I OBSZARY WIEJSKIE,

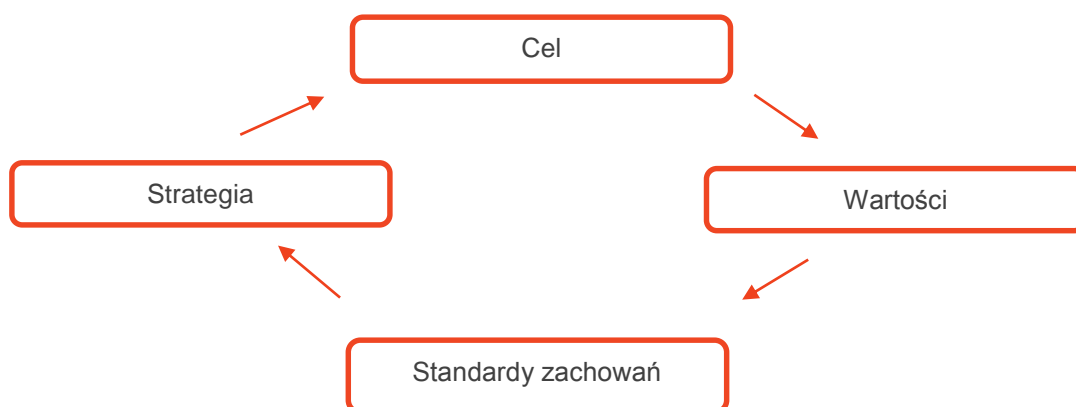
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I OCHRONA ZDROWIA

POMOC SPOŁECZNA.

W powyższych obszarach w kolejnym etapie planowania strategicznego dokonano analizy mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Nie to jednak jest najbardziej istotne dla rozwoju powiatu ząbkowickiego. Każdemu przedsięwzięciu powinien towarzyszyć cel, o którym będziemy pamiętać na każdym etapie. Celem strategii nie jest również zapisanie celów i działań, które będziemy realizować, ale określenie stanu docelowego, do którego będziemy dążyć realizując określone działania – czyli **MISJA I WIZJA POWIATU ZĄBKOWICKIEGO**.

Misja i wizja Powiatu Ząbkowickiego

W określeniu misji Powiatu Ząbkowickiego posłużono się modelem misji Andrew Campbella z Ashridge Strategic Center, opracowanego w połowie lat dziewięćdziesiątych. Opisano w niej organizację za pomocą czterech podstawowych pojęć: celu, strategii, wartości oraz standardów zachowań¹

Opis ten również można przetransponować na jednostkę samorządu terytorialnego. Dlatego na jednym z pierwszych spotkań zespołów strategicznych określono następujące wartości:

WARTOŚCI

- bezpieczeństwo w wymiarze indywidualnym i wspólnotowym (rodzina)
- przedsiębiorczość i pracowitość (etos pracy)
- innowacyjność, a także szybka adaptacja rozwiązań do zmieniających się warunków
- uczciwość i przejrzystość
- kompetencje oraz etos służby publicznej u pracowników i przedstawicieli organów samorządowych
- identyfikacja mieszkańców ze społecznością i miejscem

¹ Model misji A. Campbella (źródło: *Strategia. Jak opracować i wprowadzić w życie najskuteczniejszą strategię*. Przewodnik, R. Koch, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998.)

Powyższymi wartościami kierowano się podczas określania standardów zachowań:

STANDARDY ZACHWAŃ

- realizowane działania służą realizacji społecznie akceptowalnych celów rozwojowych
- „profesjonalne zarządzanie rozwojem” - zarządzanie odbywa się w sposób zaplanowany, a cechuje je racjonalność oraz efektywność podejmowanych decyzji i realizowanych działań
- dostęp mieszkańców do informacji o planowanych i realizowanych działaniach, wydarzeniach, decyzjach (właściwa polityka informacyjna oraz konsultacje społeczne)
- współpraca wszystkich sektorów (administracji, biznesu i NGO) na rzecz realizacji celów rozwojowych
- wspieranie wartościowych inicjatyw (społecznych, kulturowych, biznesowych i innych)
- wykorzystywanie zewnętrznych źródeł finansowania działań służących realizacji celów rozwojowych

Tak nazwane wartości i standardy zachowań posłużyły do sformułowania celu - **pożądanego stanu docelowego** to jest wizji powiatu ząbkowickiego.

WIZJA POWIATU ZĄBKOWICKIEGO

Powiat Ząbkowicki – miejsce, w którym chce się być...

Analiza SWOT

Do określenia pozytywnych i negatywnych czynników wewnętrznych i czynników zewnętrznych posłużono się jedną z najbardziej popularnych technik analitycznych jaką jest analiza SWOT /**S** (strengths) mocne strony; **W** (weaknesses) słabe strony (czynniki wewnętrzne); **O** (opportunities) szanse; **T** (threats) zagrożenia (czynniki zewnętrzne)/.

Aby uzyskać jak najbardziej miarodajne wyniki wykonano analizę SWOT dla 7 obszarów wskazanych w podsumowaniu diagnozy. Zespoły robocze dobrano w taki sposób, aby przedstawiciele każdego sektora byli obecni we wszystkich analizowanych obszarach.

Wyniki wykonanej analizy SWOT:

EDUKACJA

Mocne strony

- dobrze zdiagnozowana sytuacja demograficzna
- różnorodna oferta edukacyjna obejmująca wszystkie główne kierunki kształcenia
- zaangażowanie nauczycieli i gotowość do podejmowania dodatkowych zajęć
- zdolni uczniowie, laureaci olimpiad
- realizacja projektów unijnych dot. oświaty – pozyskiwanie środków unijnych
- realizacja w szkołach projektu „Bezpieczny Powiat Ząbkowicki” podnoszącego wiedzę i umiejętności praktyczne z udzielania pierwszej pomocy

Słabe strony

- odpływ zdolnych uczniów do szkół poza powiat
- niedostateczny i/lub źle funkcjonujący transport publiczny
- brak współpracy szkół z pracodawcami
- brak środków finansowych na wzbogacenie oferty edukacyjnej o zajęcia bazujące na nowatorskich rozwiązaniach programowych, organizacyjnych lub metodycznych
- brak środków na organizację dodatkowych zajęć rozwijających (kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów)
- brak środków na prowadzenie zajęć wyrównujących dysproporcje między uczniami
- baza dydaktyczna wymagająca doposażenia (wymiany części pomocy dydaktycznych i zakupu brakujących)
- niedostateczna promocja szkół ponadgimnazjalnych z powiatu wśród absolwentów gimnazjów z naszego powiatu

- przeciętność oferty edukacyjnej (brak elementów przyciągających)
- niewystarczające docenianie nauczycieli z pasją i wysokimi kwalifikacjami
- słaba współpraca organów prowadzących szkoły ponadgimnazjalne i gimnazjalne
- brak psychologów w szkołach
- brak poradni ds. uzależnień dla dzieci i młodzieży

Szanse

- środki finansowe UE w ramach nowego okresu programowania wydatków unijnych 2014-2020
- środki na rozwój szkolnictwa zawodowego
- polityka prorodzinna skutkująca wzrostem demograficznym
- moda na małe, elitarne szkoły
- wymiana młodzieży
- praktyki zewnętrzne, zagraniczne

Zagrożenia

- zmiany demograficzne – spadek liczby uczniów
- niechęć pracodawców wynikająca z oszczędności („na teraz”)
- ciągłe zmiany systemu oświatowego
- częste zmiany w prawie oświatowym
- zapisy „Karty nauczyciela” chroniące słabych pracowników
- nieuczciwa promocja innych szkół, niemająca pokrycia w rzeczywistości
- częste wypalenie zawodowe nauczycieli
- brak specjalistów do nauczania zawodowego
- brak pomocy metodycznej dla nauczycieli

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Mocne strony

- dobre skomunikowanie powiatu ząbkowickiego (linia kolejowa o znaczeniu ponadregionalnym; drogi krajowe nr 8 i nr 46)

Słabe strony

- niedostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy
- system kształcenia nie uczący przedsiębiorczości, kreatywności i innowacyjności

- korzystne położenie geograficzne – bliskość Niemiec i Republiki Czeskiej
- wysoki poziom kształcenia zawodowego
- wysokie kompetencje zawodowe bezrobotnych
- posiadane tereny pod inwestycje
- surowce do budowy dróg i innych obiektów
- atrakcyjne turystycznie tereny
- tereny pod budownictwo mieszkaniowe: Kamieniec Ząbkowicki i Ząbkowice Śląskie
- niskie ceny nieruchomości
- brak instytucji otoczenia i wspierania biznesu
- wysokie bezrobocie
- bierność społeczna/roszczeniowość
- bieda – brak kapitału niezbędnego do otwarcia i rozwinięcia działalności gospodarczej
- słaby klimat inwestycyjny
- brak interesujących terenów pod inwestycje
- niski przyrost naturalny
- peryferyjność
- zły stan infrastruktury drogowej
- komunikacja wewnątrz powiatu

Szanse

- środki Unii Europejskiej na tworzenie i rozwój przedsiębiorczości w nowej perspektywie finansowej
- ułatwienia w procesie inwestycyjnym w zakresie prawa budowlanego
- wzrost koniunktury gospodarczej w kraju
- wzrost możliwości eksportowych
- 30% ZUS przez 2 lata dla rozpoczynających działalność
- obniżka VAT
- wzrost kwoty wolnej od podatku
- planowana modernizacja drogi krajowej nr 8

Zagrożenia

- „wysysanie” najlepszych kadr przez duże miasta i zagranicę
- dominujące podejście krajowe i regionalne opierające rozwój gospodarczy na rozwoju aglomeracji, a tym samym marginalizacji peryferii
- nierozwiązany problem powodziowy
- ograniczenia wynikające z konieczności stosowania niektórych zapisów ustawy Prawo Zamówień Publicznych
- koszty pracy w tym ZUS
- wzrost minimalnego wynagrodzenia
- państwo socjalne

TURYSTYKA

Mocne strony

- ukształtowanie terenu – różnorodność geograficzna (Góry Bardzkie, Sowie

Słabe strony

- brak profesjonalnej informacji turystycznej

- i Złote, malowniczy przebieg Nysy Kłodzkiej, zalewy: Topola i Kozielno
- ważne atrakcje turystyczne (w tym o znaczeniu regionalnym) i ich różnorodność
- istniejące szlaki kulturowe (Szlak Cysterski, Szlak Marianny Orańskiej), szlaki pielgrzymkowe, szlaki piesze, trasy rowerowe, szlaki wodne na Nysie Kłodzkiej
- bogata i ciekawa historia Ziemi Ząbkowickiej
- dobre położenie (bliskość Wrocławia i innych aglomeracji)
- dobre skomunikowanie zewnętrzne Powiatu Ząbkowickiego (DK 8 i DK 46)
- granica z Republiką Czeską
- coraz bardziej aktywne społeczności lokalne, organizacje pozarządowe, sołectwa
- dobrze funkcjonująca Lokalna Grupa Działania „Qwsi”
- pomysłowi mieszkańcy
- mały, „kompaktowy” powiat
- zły stan infrastruktury drogowej, kolejowej
- zbyt mała wiedza o regionie wśród mieszkańców, słaba identyfikacja mieszkańców z terenem; brak lokalnego patriotyzmu
- nietrafna i/lub niekonsekwentna promocja turystyki
- słaba współpraca gestorów i firm branży turystycznej
- mała ilość restauracji i punktów gastronomicznych (nieczynne w niedzielę)
- brak współpracy samorządów, instytucji w regionie
- słabo rozwinięta infrastruktura rowerowa
- brak parkingów
- niedostateczny i/lub źle funkcjonujący transport publiczny
- jakość powietrza – wysoki poziom „niskiej emisji”
- brak dużego obiektu hotelowego (pow. 100 osób)
- słaby dostęp do internetu
- brak pól kempingowych i namiotowych
- widoczne obszary patologii i biedy
- brak porządku w otoczeniu obiektów turystycznych

Szanse

- wykorzystanie rozwoju nowoczesnych technologii promocji w turystyce
- ujęcie przebudowy DK 8 w Programie Przebudowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023

Zagrożenia

- brak długofalowej, wspólnej polityki wynikającej z kadencyjności władz
- konkurencyjni „sąsiedzi” powiatu
- zawiłe, niezrozumiałe przepisy prawne (podatkowe)
- pogorszenie wizerunku Polski za granicą

- właściwe wykorzystanie środków finansowych z nowej perspektywy finansowej 2014-2020
- stworzenie wspólnego (sieciowego) produktu turystycznego
- wzrost świadomości w społeczeństwie dot. zdrowego, aktywnego trybu życia
- coraz większa świadomość ekologiczna w społeczeństwie
- bliskość Ziemi Kłodzkiej – jednej z ważniejszych destynacji turystycznych w kraju
- zainteresowanie historią Ziemi Ząbkowickiej i rosnące znaczenie turystyki kulturowej (pasjonaci interesujący się powiatem)
- zainteresowanie Czechów i Niemców powiatem
- obecność Ziemi Ząbkowickiej w literaturze współczesnej
- coraz lepsza dostępność komunikacyjna związana z postępującą modernizacją dróg krajowych
- zainteresowanie środowisk naukowych regionem
- zainteresowanie środowisk twórczych (powstanie interesującego serialu o regionie; filmu fabularnego)
- rozwój turystyki korporacyjnej (eventy korporacyjne)
- dobry klimat do masowych eventów (maratony rowerowe, imprezy biegowe, imprezy na Twierdzy)
- emigracja
- zubożenie społeczeństwa
- niesprecyzowane plany przebudowy drogi krajowej nr 8
- niski kurs Euro
- brak kontynuacji dofinansowania przez UE po 2020 r.
- moda na „góry, morze i Mazury”
- brak kontynuacji, realizacji programu Odra 2006 (brak zbiornika Kamieniec Ząbkowicki)

INFRASTRUKTURA

Mocne strony

- rozbudowana sieć połączeń drogowych (w tym drogi krajowe nr 8 i 46) i kolejowych (nr 276 łącząca Wrocław z kolejowym przejściem granicznym Międzyzylesie-Lichkov i nr 137 łącząca Katowice i Legnicę).
- przebieg przez powiat ważnej infrastruktury liniowej tj. linii energetycznych (linia wysokich napięć), telekomunikacyjnych (sieć szkieletowa) oraz gazowych (magistrała)
- dostępność i bliskość surowców mineralnych niezbędnych do rozwoju infrastruktury technicznej
- dobre warunki do rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE)
- możliwość wykorzystania wałów powodziowych na rowerowe trasy turystyczne
- rzeka Nysa Kłodzka i zbiorniki wodne

Słabe strony

- zdekapitalizowana infrastruktura drogową, niedostosowana do obecnych obciążeń
- zdekapitalizowana i niedostatecznie wykorzystywana infrastruktura kolejowa
- zdekapitalizowane, niedostosowane do obsługi osób niepełnosprawnych obiekty użyteczności publicznej (urzędy, centra/domy kultury, świetlice wiejskie, szkoły)
- brak odpowiedniego planowania przestrzennego (rozrastanie się miast bez odpowiedniej infrastruktury), budowa na terenach powodziowych
- wysoki poziom „niskiej emisji” (nie sprawne piece, zła jakość paliw i nieocieplone budynki)
- brak akceptacji społecznej dla OZE; brak promocji i świadomości społecznej dla OZE
- niski stopień sanitacji na terenach wiejskich
- brak polityki transportu; transportowe wykluczenie społeczne
- brak wschodniej części obwodnicy Ząbkowic Śląskich i przewidzianych w planach obwodnic innych miejscowości
- wykluczenie cyfrowe małych miejscowości
- brak infrastruktury rowerowej na terenach zurbanizowanych
- niewykorzystany potencjał wód
- postępująca likwidacja dróg transportu rolnego

Szanse

- środki Unii Europejskiej w nowej perspektywie finansowej 2014 -2020 na rozwój infrastruktury
- środki z Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019
- ujęcie przebudowy drogi krajowej nr 8 w Programie Przebudowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023
- transfer środków finansowych do powiatu przez turystów zewnętrznych
- program przeciw wykluczeniu cyfrowemu

- niedostateczna przepustowość DK 8
- melioracja, nieutrzymane cieki wodne
- 85 % dróg nie posiada odpowiedniej nośności, 75 % dróg wymaga wymiany nawierzchni

Zagrożenia

- niekorzystne zmiany w krajowej polityce transportowej
- alternatywny przebieg drogi ekspresowej Wrocław-Kłodzko-granica państwa, omijający Ząbkowice Śląskie
- brak realizacji programu Odra 2006 – zagrożenie powodzią
- brak stabilnej, jasnej strategii przebudowy infrastruktury
- niestabilność przepisów prawnych dotyczących procesu inwestycyjnego

ROLNICTWO I OBSZARY WIEJSKIE**Mocne strony**

- duża powierzchnia użytków rolnych
- dobry stan środowiska na terenach nieurbanizowanych
- atrakcyjne tereny rolnicze do tworzenia gospodarstw agroturystycznych, ekoturystycznych i ekologicznych
- funkcjonujące świetlice na wsiach
- coraz bardziej aktywne społeczności wiejskie (KGW, stowarzyszenia, zespoły ludowe)
- gleby dobrej jakości
- funkcjonujące zakłady przetwórstwa

Słabe strony

- niezakończona sanitacja wsi (kanalizacja, wodociągi)
- zły stan dróg transportu rolnego lub ich likwidacja
- brak współpracy gospodarstw agroturystycznych
- ograniczenia tonażu na drogach publicznych
- struktura gospodarstw rolnych (zbyt mało średnich gospodarstw)
- niska świadomość ekologiczna

- instytucje doradztwa rolniczego (wspierające)
- dobry stan zwierzyny łownej
- ilość i jakość złóż
- certyfikowane tradycyjne produkty lokalne
- brak planów zagospodarowania przestrzennego
- słaba identyfikacja z terenem (brak patriotyzmu lokalnego)
- zbyt mała integracja (mała wspólnotowość)
- zbyt mało szkół i placówek oświatowych na wioskach
- istnienie obszarów bez dostępu do internetu
- zaśmiecone środowisko i lasy
- nierealizowane plany odnowy wsi
- niezagospodarowane gospodarstwa „popegeerowskie”; pałacyki, dworki
- mała wspólnotowość (niska integracja)
- zaniedbana infrastruktura melioracyjna

Szanse

- środki z nowej perspektywy finansowej 2014-2020 na rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich
- dopłaty bezpośrednie dla rolników
- współpraca z innymi podmiotami w celu pozyskania środków
- zainteresowanie wsią i terenami wiejskimi
- moda na pobyty „blisko natury” w agroturystyce „close the nature”
- pomysł grup producenckich
- inwestycje w pałacyki na terenach wiejskich szansą na rozwój małych wiosek

Zagrożenia

- niespójne, zawile, niejasne, wykluczające się przepisy
- zmiany klimatyczne – zagrożenia – ulewy, gradobicia, powodzie
- przepisy niezezwalające na sprzedaż własnych produktów
- brak możliwości „zarabiania” pieniędzy przez Koła Gospodyń Wiejskich
- wymierające pszczoły
- brak zaliczkowania przedsięwzięć i inwestycji
- brak świadomości wśród przyjezdnych nt. specyfiki życia na wsi i produkcji rolniczej i leśnej

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I OCHRONA ZDROWIA

Mocne strony

- położenie; drogi krajowe nr 8 i 46
- szpital w powiecie posiadający SOR oraz lądowisko dla śmigłowców Lotniczego Pogotowia Ratunkowego
- optymalna struktura systemu służb, inspekcji i straży
- dobrze funkcjonujące ochotnicze straże pożarne
- ograniczenie przestępczości, tendencja spadkowa
- właściwe funkcjonowanie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i wyposażenie (przygotowane Powiatowe Plany Reagowania Kryzysowego oraz Powiatowy Plan Ratowniczy)
- wysoki poziom wykształcenia służb, inspekcji i straży
- edukacja społeczeństwa na rzecz poprawy bezpieczeństwa
- inicjatywy promujące udzielanie pierwszej pomocy - projekt „Bezpieczny Powiat” realizowany przez Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich
- klasy ratownicze w szkołach powiatu ząbkowickiego

Słabe strony

- niedoinwestowana infrastruktura służb, inspekcji straży (Policja, Straż Pożarna, Pogotowie, Sanepid)
- niefunkcjonalna i niezadowalająca siedziba pogotowia ratunkowego
- niedostateczna edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy w szkołach
- brak dostępu do automatycznych defibrylatorów w miejscach publicznych
- brak izby wytrzeźwień na terenie powiatu
- słaba dostępność do specjalistycznych usług medycznych i diagnostyki specjalistycznej
- niedostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych
- brak współpracy samorządów, organizacji pozarządowych w zakresie wsparcia ochrony zdrowia i pomocy społecznej
- brak należytej informacji o dostępie do usług medycznych
- słaba promocja zdrowia, niedostateczny dostęp do programów profilaktycznych
- brak kompleksowej opieki rehabilitacyjnej dla dzieci upośledzonych w stopniu głębokim
- brak schroniska dla zwierząt

Szanse

- środki Unii Europejskiej z nowej perspektywy finansowej
- centralizacja usług medycznych
- konieczność dostosowania się służb do nowych zagrożeń – rozwój
- możliwość rozwoju teleinformatycznego

Zagrożenia

- niskie finansowanie przez NFZ (na poziomie podmiotów publicznych i niepublicznych)
- mapy potrzeb zdrowotnych
- wzrost bezrobocia – zubożenie społeczeństwa – przestępczość
- nowe zagrożenie – anomalie pogodowe, terroryzm
- odgórna sprawozdawczość w ochronie zdrowia (biurokracja)
- zaniechanie realizacji Programu Odra 2006
- przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej – kontrola SANEPIDU
- pojawienie się prywatnych podmiotów medycznych stanowiących konkurencję (ryzyko zaprzestania świadczeń)

POMOC SPOŁECZNA**Mocne strony**

- rozwinięta infrastruktura domów pomocy społecznej
- funkcjonowanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej wraz z hostelem
- funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej (dla 80 osób)
- wykwalifikowana kadra w jednostkach pomocy społecznej; gotowość i chęć niesienia pomocy
- atrakcyjne położenie powiatu; korzystne warunki klimatyczne do wypoczynku i rekreacji

Słabe strony

- brak domów dziennego pobytu
- niedostateczne środki na modernizację domów pomocy społecznej
- brak zakładów pracy
- brak możliwości dojazdu do pracy (powiat i poza powiat)
- roszczeniowość mieszkańców
- zbyt droga opieka w prywatnych przedszkolach i żłobkach
- odpływ za granicę wykwalifikowanej kadry z obszaru pomocy społecznej
- brak odpowiedniej liczby asystentów rodziny

Szanse

- nowa perspektywa finansowa 2014-2020
- ogólny trend do podnoszenia kwalifikacji zawodowych; zainteresowanie zawodami typu: opiekun osoby starszej, opiekunka dziecięca
- coraz dłuższa żywotność społeczeństwa

- brak dostępności do bezpłatnej pomocy psychologicznej
- dziedziczenie biedy
- niezaradność życiowa
- niska świadomość społeczna

Zagrożenia

- brak środków na pokrycie kosztów utrzymania mieszkańców w domach pomocy społecznej (gminy nie mają środków)
- ubożenie społeczeństwa
- przepisy prawne regulujące prace socjalne (1 pracownik na 2 tys. mieszkańców)
- obecne zasady finansowania pobytu osób w domach pomocy społecznej skierowanych przed dniem 01.01.2004r.
- brak możliwości pozyskiwania przez domy pomocy społecznej środków zewnętrznych (nieistniejące już gospodarstwa pomocnicze)
- zbyt wysoki wskaźnik zatrudnienia w dziale opiekuńczo – terapeutycznym w domach pomocy społecznej
- brak nieodpłatnych specjalistycznych usług dla osób niepełnosprawnych
- zmienność przepisów regulujących funkcjonowanie domów pomocy społecznej

Podsumowanie analizy SWOT

W poniższym podsumowaniu analizy SWOT znalazły się wnioski z porównania lewej i prawej strony (mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń). Podczas warsztatów strategicznych odpowiadano na pytania:

Czy dana mocna strona pozwoli nam wykorzystać daną szansę?

Czy dana mocna strona pozwoli nam zniwelować dane zagrożenie?

Czy dana słaba strona ogranicza możliwość wykorzystania danej szansy?

Czy dana słaba strona potęguje ryzyko związane z danym zagrożeniem?

Zgodnie z metodologią zarządzania strategicznego silne strony będziemy chcieli wzmocnić, słabe niwelować, szanse wykorzystywać, a zagrożenia unikać.²

EDUKACJA

Według analizy SWOT najważniejszą słabą stroną oświaty na terenie powiatu ząbkowickiego jest emigracja zdolnych uczniów do szkół poza powiat. Ale ten problem dotyczy nie tylko absolwentów gimnazjów, bo także uczniowie po szkole podstawowej wybierają gimnazja poza powiatem, a uczniowie po szkole gimnazjalnej wybierają szkoły ponadgimnazjalne we Wrocławiu i Dzierżonowie. Wynika to z „mody” na naukę w większym mieście oraz z poziomu nauczania, który nadal jest wyższy w szkołach wrocławskich. Uczniowie, którzy decydują się na edukację ponadgimnazjalną we Wrocławiu to uczniowie, którzy wybierają typ szkoły, jakim jest liceum ogólnokształcące. Zjawisko w ogóle nie dotyczy wyboru techników czy szkół zawodowych poza powiatem.

Coraz wyższa zdawalność matur oraz egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w powiecie ząbkowickim świadczy o ciągłym podnoszeniu poziomu kształcenia w szkołach na terenie powiatu.

Problemem, który może zaważyć na rozwoju edukacji w powiecie ząbkowickim jest słabo funkcjonujący transport publiczny i związane z tym dojazdy uczniów do szkół. Przeciwwagą dla wyjazdów poza powiat w celu kształcenia ponadgimnazjalnego oraz potwierdzeniem dobrej opinii o szkołach na terenie powiatu jest najmocniejsza strona powiatowej edukacji: zdolni

² *Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, W. Dziemianowicz i inni, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

uczniowie mający ponadregionalne osiągnięcia, zajmujący czołowe miejsca w różnego rodzaju konkursach i laureaci olimpiad.

Szansą rozwoju dla powiatowej edukacji jest maksymalne wykorzystanie środków unijnych z nowej perspektywy finansowej oraz dalsza organizacja ciekawych zagranicznych praktyk uczniowskich.

Największym wyzwaniem dla oświaty nie tylko w powiecie ząbkowickim jest niski przyrost naturalny, który skutkuje coraz mniejszą liczbą uczniów, a w konsekwencji prowadzi do konieczności zwalniania nauczycieli oraz likwidacji małych szkół.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Największym problemem mieszkańców powiatu ząbkowickiego jest nadal utrzymujące się wysokie bezrobocie, często związane z roszczeniowością i społeczną biernością. Dużym problemem jest odpływ wykształconych mieszkańców poza powiat.

Mocną stroną w tym zakresie są występujące surowce naturalne, służące jako materiał m.in. do budowy dróg. Coraz lepsze kształcenie zawodowe, jakie oferują szkoły typu technika oraz zasadnicze szkoły zawodowe również są pozytywnym czynnikiem wewnętrznym.

Zagrożeniem dla rozwoju przedsiębiorczości na terenie powiatu są niejasne i zawile przepisy prawne oraz wysysanie najlepszych kadr przez duże miasta i zagranicę.

Szansą na rozwój przedsiębiorczości na terenie powiatu jest wykorzystanie środków z nowej perspektywy finansowej oraz regulacja prawa i podatków dla przedsiębiorców. Możliwości rozwoju powiatu zwiększyłaby również modernizacja drogi krajowej nr 8.

TURYSTYKA

Poza złą jakością infrastruktury drogowej i kolejowej słabą stroną powiatu ząbkowickiego w tym obszarze jest źle funkcjonujący transport publiczny (turysta w sobotę lub niedzielę przyjeżdża do powiatu komunikacją zbiorową i nie ma możliwości dojechać np. z Ząbkowic Śląskich do Srebrnej Góry, czy Złotego Stoku); brak dużego obiektu hotelowego (powyżej 100 osób) oraz zbyt mała ilość punktów gastronomicznych otwartych w niedzielę, brak pól namiotowych powodują, że turystyka nie jest jeszcze podstawowym kierunkiem rozwoju.

Szansą na rozwój turystyki jest tak, jak w poprzednich obszarach, nowa perspektywa finansowa 2014-2020 oraz coraz większe zainteresowanie mieszkańców naszego kraju oraz turystów historią Dolnego Śląska, „miejscem styku trzech kultur”; szansą rozwojową jest też występowanie w literaturze współczesnej miejsc i osób związanych z Ziemią Ząbkowicką (Olga Tokarczuk, Andrzej Sapkowski). Stworzenie wspólnego produktu turystycznego w formule

sieciowej jest wyzwaniem, które już raz zostało podjęte (produkt „Między Złotem a Srebrem”) i powrót do niego okazałby się niewątpliwie dobrym rozwiązaniem. Coraz większy wzrost świadomości w społeczeństwie dot. zdrowego i aktywnego trybu życia stwarza możliwości zwiększenia ruchu turystycznego na szlakach pieszych, rowerowych, wodnych, konnych oraz narciarstwa biegowego wyznakowanych w ciekawych i atrakcyjnych miejscach na terenie powiatu.

Silną stroną w obszarze turystyki jest dziedzictwo kulturowe (szlak Cysterski, Marianny Orańskiej), bogata historia powiatu, różnorodne atrakcje, różnorodność geograficzna (jeziora, rzeki, góry) zebrane w mały, „kompaktowy” powiat.

INFRASTRUKTURA

W powyższym obszarze słabą stroną, która wpływa negatywnie na rozwój powiatu jest zdekapitalizowana infrastruktura drogowa, niedostosowana do dużych obciążeń, a takie, ze względu na funkcjonujące kopalnie kruszyw drogowych oraz transport drewna z lasów państwowych, byłyby wskazane. W kontekście coraz bardziej rozwijającej się turystyki rowerowej na terenie powiatu uwidacznia się brak ścieżek rowerowych (istniejące są tylko wyznaczonymi trasami rowerowymi). Rozbudowa infrastruktury rowerowej (drogi rowerowe, miejsca wypożyczkowe, stojaki na rowery) byłaby szansą na zatrzymanie turystów na dłuższe pobyty, a dla mieszkańców bezpiecznym i wygodnym sposobem przemieszczania się między miasteczkami powiatu. Słabą stroną powiatu są również nieczynne linie kolejowe oraz brak pomysłu na ich wykorzystanie.

Szansą na rozwój szeroko pojętej infrastruktury są środki unijne w nowym okresie programowania 2014-2020, gdzie będzie możliwe aplikowanie na przebudowę i modernizację zdekapitalizowanej infrastruktury dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz na budowę i modernizację infrastruktury turystycznej.

Silną stroną powiatu jest przebieg ważnych linii energetycznych, linii wysokich napięć oraz telekomunikacyjnych i gazowych oraz dość dobrze rozbudowana sieć połączeń drogowych i kolejowych.

Negatywnym czynnikiem zewnętrznym jest brak realizacji programu Odra 2006, który uwzględnił budowę zbiornika „Kamieniec Żąbkowicki”. Wiąże się z tym dość wysokie zagrożenie powodziowe dla mieszkańców terenów przy Nysie Kłodzkiej.

ROLNICTWO I OBSZARY WIEJSKIE

Podczas analizy SWOT największymi problemami - słabymi stronami, które powiat będzie musiał niwelować okazały się problemy infrastrukturalne, w tym zakresie - sanitacja wsi (kanalizacja, wodociągi), stan dróg transportu rolnego oraz brak planów zagospodarowania przestrzennego, niezagospodarowane popegeerowskie pałacyki, dworki, które szpecą, zamiast zdobić powiatowe wioski.

Ogromnym problemem jest zmiana mentalności ludzi, aby nie zaśmiecali lasów i środowiska, wzrost ich świadomości ekologicznej oraz brak lokalnego, „wiejskiego” patriotyzmu. Niwelować słabe strony mogą czynniki wykazane jako szanse, w szczególności nowa perspektywa finansowa 2014 -2020 stwarzająca możliwości ubiegania się o środki finansowe. Szansą na rozwój patriotyzmu obszarów wiejskich mogą być powstające stowarzyszenia, Koła Gospodyń Wiejskich, które chronią i zachowują narodowe dziedzictwo kulturowe polskiej wsi, szczególnie w odniesieniu do tradycji oraz muzyki ludowej, jej bogactwa i różnorodności kulturalnej.

Pozytywną stroną obszarów wiejskich na terenie powiatu ząbkowickiego są atrakcyjne tereny do rozwoju agroturystyki (sprzyja temu również dobry stan środowiska na terenach niezurbanizowanych) oraz już istniejące certyfikowane tradycyjne produkty lokalne.

Zagrożeniem rolnictwa i obszarów wiejskich są niejasne, niespójne, zawile przepisy, które nie dają możliwości „drobnego zarobkowania” małym gospodarstwom w produkcji własnych produktów. Wymierające pszczoły, zmiany klimatyczne, częste ulewy, powodzie, gradobicia są zagrożeniem nie tylko dla naszego powiatu, ale rolnictwa i obszarów wiejskich całego kraju.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I OCHRONA ZDROWIA

Brak nowej siedziby pogotowia ratunkowego został wykazany jako jedna z pierwszych słabych stron w powyższym obszarze. Niedoinwestowane służby zapewniające bezpieczeństwo publiczne i ochronę zdrowia są problemem nie tylko powiatowym, ale na skalę całego kraju. Promocja zdrowia i programy profilaktyczne również są słabą stroną powiatu. Te negatywne czynniki wewnętrzne będzie można minimalizować poprzez wykorzystanie środków unijnych z nowej perspektywy finansowej.

Szansą, która będzie mogła stać się mocną stroną są przygotowane Powiatowe Plany Reagowania Kryzysowego oraz Powiatowy Plan Ratowniczy. Ich realizacja poprawi bezpieczeństwo publiczne mieszkańców powiatu i turystów odwiedzających Ziemię Ząbkowicką.

Coraz mocniejszą stroną powiatu jest zmniejszająca się przestępczość i jej tendencja spadkowa w porównaniu do lat ubiegłych, co wynika z danych statystycznych Komendy Powiatowej

wej Policji w Ząbkowicach Śląskich. Silną stroną jest wysoki poziom wykształcenia służb, inspekcji i straży oraz realizacja projektu „Bezpieczny Powiat Ząbkowicki” w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu ząbkowickiego oraz dla mieszkańców powiatu (projekt, w którym corocznie szkoli się szesnastoosobowe grupy młodzieży szkół ponadgimnazjalnych w ramach szesnastogodzinnych szkoleń wraz z organizacją pikniku ratowniczego połączonego z powiatowymi zawodami szkolnych zespołów ratowniczych oraz chętnych mieszkańców powiatu – szkolenia z udzielania pierwszej pomocy).

Największym zagrożeniem dla mieszkańców powiatu jest niskie finansowanie usług przez Narodowy Fundusz Zdrowia zarówno na poziomie podmiotów publicznych, jak i niepublicznych. Zagrożeniem nie tylko dla mieszkańców powiatu są anomalie pogodowe oraz zaniechanie realizacji programu Odra 2006.

POMOC SPOŁECZNA

Coraz bardziej starzejące się społeczeństwo, coraz bardziej zapracowani młodzi ludzie, którzy nie mają czasu na opiekę nad starzejącą się rodziną wykazują słabą stronę naszego powiatu, jaką jest brak domów dziennego pobytu. Ingerencji środków zewnętrznych wymaga również infrastruktura pomocy społecznej tj. m.in. domy pomocy społecznej. Brak zakładów pracy lub możliwości dojazdu do nich powodują postępującą biedę wśród mieszkańców powiatu oraz konieczność korzystania z Ośrodków Opieki Społecznej. Bieda ta „kłóci się” z przepelnionymi w weekendy parkingami przed marketami na terenie powiatu, ale takie zjawisko daje się zaobserwować. Postępująca roszczeniowość, lenistwo i niechęć do pracy „produkują” kolejnych „klientów” ośrodków pomocy społecznej. Zbyt droga opieka w prywatnych żłobkach i przedszkolach została wykazana jako słaba strona, a także brak dostępności do bezpłatnej pomocy psychologicznej.

Tak, jak w innych obszarach tak i w tym zakresie szansą mogą być środki unijne przeznaczone w nowej perspektywie finansowej na pomoc społeczną tzw. projekty miękkie inwestujące w kapitał ludzki.

Mocną stroną obszaru pomocy społecznej dla osób z różnego rodzaju dysfunkcjami są funkcjonujące Warsztaty Terapii Zajęciowej w Domach Pomocy Społecznej dla 80 osób, które oferują rehabilitację społeczną i zawodową. Funkcjonowanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej wraz z hostelem również jest silną stroną powiatu, która powinna się znaleźć nie tylko w obszarze pomocy społecznej, ale i w obszarze bezpieczeństwa publicznego.

Największym zagrożeniem w analizowanym obszarze są przepisy prawne, które regulują zasady finansowania pobytu osób skierowanych przed dniem 01.01.2004 r. do domów pomocy

społecznej, zbyt wysoki wskaźnik zatrudnienia w dziale opiekuńczo-terapeutycznym w domach pomocy społecznej oraz liczba pracowników socjalnych (1 pracownik na 2 tys. mieszkańców).

Zagrożeniem wynikającym również z przepisów prawa jest brak opieki rehabilitacyjnej dla dzieci upośledzonych w stopniu głębokim oraz brak nieodpłatnych specjalistycznych usług dla osób niepełnosprawnych.

PROBLEMY PRZEKROJOWE

Powtarzające się problemy w poszczególnych obszarach świadczą o istniejących problemach przekrojowych to znaczy tych, które dotyczą kilku obszarów strategicznych. Takim problemem jest niedostosowana do natężenia ruchu infrastruktura dróg krajowych oraz zdekapitalizowana infrastruktura dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Przekrojowym zagrożeniem dla powiatu ząbkowickiego jest propozycja przebiegu drogi ekspresowej Wrocław-Kłodzko-granica państwa omijającej Ząbkowice Śląskie.

Przekrojową szansą jest nowy okres programowania w Unii Europejskiej 2014-2020, który stwarza możliwość aplikowania o środki unijne w wielu obszarach, co w konsekwencji przyczyni się do rozwoju powiatu.

Ankieta dla przedsiębiorców - wyniki

Podczas warsztatów strategicznych w obszarze przedsiębiorczości wśród przedsiębiorców - mieszkańców naszego powiatu została przeprowadzona ankieta, która dotyczyła dwóch zagadnień:

1. Jakie widzisz trzy największe problemy wiążące się z rozwojem przedsiębiorczości na terenie Powiatu Ząbkowickiego ?

2. Jakie trzy najważniejsze działania powinny podjąć władze lokalne, aby rozwijać przedsiębiorczość na terenie powiatu ząbkowickiego ?

Na pytanie 1. dotyczące największych problemów związanych z rozwojem przedsiębiorczości, ankietowani udzielili następujących odpowiedzi:

- brak współpracy władz lokalnych z przedsiębiorcami w kwestiach reklamy miejsc turystycznych (atrakcji),
- przestępczość
- wysokie podatki
- mała ilość osób chętnych do podjęcia pracy
- biurokracja
- przetargi, w których najczęściej stawianym - jedynym kryterium jest najniższa cena
- brak wykwalifikowanej siły roboczej
- zły stan infrastruktury drogowej
- niesprawne działania wydziałów promocji i rozwoju w urzędach, które nie działają w kierunku pozyskania inwestorów
- ZUS
- ograniczenie tonażu dróg
- brak dużych przedsiębiorstw
- sezonowość ruchu turystycznego
- brak drogi szybkiego ruchu
- słabe wsparcie małych, lokalnych przedsiębiorstw
- konflikt społeczny spowodowany uciążliwością dla środowiska niektórych rodzajów działalności
- brak terenów pod duże inwestycje
- brak uzbrojonej strefy ekonomicznej
- duża odległość od wielkich aglomeracji

- opieszałość i wydłużanie terminu załatwienia spraw, skomplikowane procedury na uzyskanie zezwoleń, pozwoleń, decyzji
- brak współpracy samorządu z biznesem
- wysokie podatki
- trudności ze znalezieniem niszy do założenia przedsiębiorstwa.

Najczęściej pojawiającymi się problemami były:

- zła jakość infrastruktury drogowej
- brak dużych przedsiębiorstw z potencjałem finansowym
- brak wykwalifikowanych pracowników (odpływ zdolnych pracowników poza powiat)
- brak współpracy samorządu z biznesem
- ZUS, wysokie podatki.

Wyniki ankiety są tożsame z wykonaną, w ramach warsztatów strategicznych, analizą SWOT, gdzie w słabych stronach oraz zagrożeniach wykazano powyższe najczęściej pojawiające się problemy. Spójność obu badań analitycznych dowodzi o dużej skali problemów, które należy eliminować poprzez szanse, jakie stwarza obszar przedsiębiorczości.

Na pytanie 2. dotyczące działań, jakie powinny podjąć władze lokalne, ankietowani udzielili następujących odpowiedzi:

- wzmocnienie kształcenia zawodowego
- mniejsze podatki, zwolnienia z podatków, ulgi podatkowe
- współpraca polegająca na wzajemnej promocji
- bezpieczeństwo odwiedzających Ziemię Ząbkowicką turystów
- lobbing w sejmie w sprawie zmiany ustawy Prawo zamówień publicznych oraz w kwestii procedur zakładania działalności gospodarczej
- utworzona strefa ze zbyt małymi działkami, nieuzbrojone tereny
- usprawnienie działań urzędów w celu pozyskania inwestorów
- wystąpienie do władz krajowych o ustalenie kwoty wolnej od podatku bez potrzeby zakładania firmy
- przygotowanie (wydzielenie) terenów inwestycyjnych w poszczególnych gminach
- usprawnienie działania wydziałów Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich oraz wydziałów gmin współpracujących z przedsiębiorcami
- rozwijanie bazy noclegowej
- wspieranie istniejących firm - małych i średnich przedsiębiorstw
- poprawa stanu infrastruktury drogowej
- reklama terenów usługowych i oferty terenów inwestycyjnych

- utworzenie inkubatora przedsiębiorczości.

Najczęściej powtarzanymi działaniami były:

- wzmocnienie kształcenia zawodowego
- ulgi podatkowe, wspieranie istniejących firm
- przygotowanie (wydzielenie) i uzbrojenie terenów inwestycyjnych w poszczególnych gminach
- poprawa stanu infrastruktury drogowej
- lobbing u posłów w sprawie zmiany przepisów ustawy PZP oraz zakładania działalności gospodarczej.

Podsumowując - władze lokalne powinny skupić się na wzmocnieniu kształcenia zawodowego, prowadzonego obecnie w dwóch szkołach na terenie powiatu tj. w Zespole Szkół Zawodowych w Ząbkowicach Śląskich i Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Ziębicach. Szansą na rozwój powyższego działania są środki unijne przeznaczone na nowy okres programowania 2014-2020 skierowane na kształcenie zawodowe.

Wydzielone, przygotowane i uzbrojone tereny inwestycyjne oraz ich szeroka promocja przyniosłyby efekt w postaci rozwoju gospodarczego.

Poza tym lobbing dot. zmiany przepisów ustaw np. Prawo zamówień publicznych, gdzie najczęściej stawianym kryterium (bo najłatwiejszym do oceny) jest kryterium najniższej ceny. W konsekwencji „najniższa cena” skutkuje „bylejakością” wykonywanych prac, niepłaceniem podwykonawcom, niższą jakością itp.

Poprawę stanu infrastruktury drogowej, stawianą jako zadanie dla lokalnych władz, będzie można uzyskać po pełnym wykorzystaniu środków unijnych w nowej perspektywie finansowej oraz z programów krajowych dot. modernizacji dróg lokalnych.

*Nie martw się tak
bardzo problemami,
jakimi żyje świat,
ale po prostu odpo-
wiadaj na potrzeby
konkretnych ludzi.*

*Matka Teresa
z Kalkuty*

Analiza problemowa

Analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń pozwoliła zidentyfikować niezwykle ważną dla budowy strategii rozwoju analizę problemów, które dotyczą sytuacji „tu i teraz”.

EDUKACJA - Analiza problemowa

- Odpływ zdolnych uczniów do szkół poza powiat
- Brak wystarczających środków w jednostkach samorządu terytorialnego na inwestycje w szkołach (modernizacja, doposażenie bazy dydaktycznej)
- Zbyt mała ilość projektów edukacyjnych dla młodzieży
- Brak środków na organizację zajęć dodatkowych dla uczniów (wyrównawczych i rozwijających)
- Zbyt tradycyjne, schematyczne podejście do sposobu przekazywania wiedzy; mała kreatywność nauczycieli
- Niewystarczająca promocja nowych kierunków kształcenia
- Niewystarczająca promocja szkół ponadgimnazjalnych w gimnazjach naszego powiatu i powiatach ościennych
- Słaba współpraca organów prowadzących szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych
- Brak kierunków kształcenia w szkołach publicznych wynikających z zapotrzebowania rynku pracy (np. opiekun medyczny, opiekun osoby starszej)
- Słaba współpraca szkół i pracodawców
- Ograniczony prawnie i finansowo system motywacyjny dla nauczycieli w szkołach publicznych
- Zbyt małe środki na rozwój kompetencji kluczowych
- Szkoła nieucząca planowania, organizacji, zarządzania czasem, sobą
- Niewystarczająco dobry wizerunek szkół wśród mieszkańców powiatu
- Niewystarczająco dobry wizerunek szkół specjalnych wśród mieszkańców powiatu (stereotyp szkoły specjalnej)
- Zbyt małe środki na innowacje i nowatorskie metody kształcenia
- Niewystarczająca edukacja prozdrowotna uczniów
- Niedostateczna edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy
- Źle funkcjonujący transport publiczny, problemy z dojazdami uczniów do szkół

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ - Analiza problemowa

- Roszczeniowość bezrobotnych, niechęć do podejmowania pracy, niechęć do zmiany kwalifikacji i do uczestnictwa w kursach przekwalifikowujących
- Źle funkcjonująca komunikacja publiczna, często powodująca niemożliwość podjęcia pracy przez bezrobotnych, którzy nie mają własnego transportu
- Zły stan infrastruktury drogowej
- Niedostosowana infrastruktura do zmieniających się sposobów jej wykorzystywania (np. podniesienie parametrów technicznych dróg publicznych)
- Brak kapitału inwestycyjnego u przedsiębiorców i mieszkańców powiatu
- Brak pomysłu na własną działalność gospodarczą
- Brak interesujących i dobrze przygotowanych terenów inwestycyjnych
- Brak profesjonalnej oferty inwestycyjnej i właściwej jej promocji
- Funkcjonowanie w szkołach kierunków, które produkują bezrobotnych
- Niska świadomość wśród uczniów i ich rodziców nt. właściwego wyboru kierunku kształcenia
- System kształcenia, który nie uczy kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości
- Pozostawianie najbardziej kreatywnych osób w ośrodkach akademickich, dużych miastach
- Ograniczone zaufanie przedsiębiorców do jednostek administracji publicznej i innych instytucji skutkujące niechęcią do współpracy
- Niedostateczna przepustowość najważniejszej arterii dla powiatu – drogi krajowej nr 8
- Brak instytucjonalnego wsparcia dla przedsiębiorców
- Odpływ wykwalifikowanych pracowników poza powiat oraz za granicę
- Mała konkurencyjność przedsiębiorstw powiatu ząbkowickiego na rynku dolnośląskim
- Brak inkubatorów przedsiębiorczości nastawionych na wsparcie przedsiębiorczości młodych ludzi i pomagających w założeniu pierwszej działalności

TURYSTYKA - Analiza problemowa

- Słaba identyfikacja mieszkańców i przedsiębiorców z regionem; słaba znajomość historii regionu, produktów lokalnych
- Zły stan infrastruktury drogowej prowadzącej do atrakcji turystycznych
- Źle funkcjonująca komunikacja publiczna
- Brak połączeń autobusowych i kolejowych z dużymi miastami
- Niewystarczające środki na rozwój infrastruktury turystycznej
- Słaba współpraca wśród podmiotów branży turystycznej, między samorządami, a także między samorządami i branżą turystyczną

- Wysoki poziom tzw. niskiej emisji
- Brak profesjonalizmu w usługach turystycznych (cena nieadekwatna do usługi, słabe przygotowanie kadry turystycznej)
- Brak dobrze funkcjonującej informacji turystycznej
- Brak porządku w otoczeniu atrakcji turystycznych
- Mała liczba restauracji i punktów gastronomicznych (nieczynne w niedziele)
- Brak wspólnej oferty turystycznej na kilkudniowy pobyt na Ziemi Ząbkowickiej
- Brak dużego hotelu na ok. 100 osób
- Niewystarczająca ilość środków w samorządach na organizację interesujących imprez tematycznych
- Mała ilość imprez tematycznych „przyciągających” turystów
- Brak w szkołach zajęć poszerzających wiedzę o Ziemi Ząbkowickiej, historii, atrakcjach itp.
- Niewykorzystany potencjał zbiorników Topola i Kozielno
- Brak realizacji spójnej i konsekwentnej polityki samorządów w obszarze turystyki
- Brak organizacji wspólnego stoiska Ziemi Ząbkowickiej na targach turystycznych
- Brak materiałów promocyjnych w językach obcych (czeski, niemiecki, angielski)
- Brak parkingów dla autokarów
- Brak właściwej infrastruktury rowerowej

INFRASTRUKTURA - Analiza problemowa

- Brak środków w jednostkach samorządu terytorialnego na modernizację zdekapitalizowanej infrastruktury
- Brak środków na dostosowanie infrastruktury do zmieniających się sposobów jej wykorzystywania (np. podniesienie parametrów technicznych dróg publicznych)
- Brak lub nieadekwatne planowanie przestrzenne
- Niewykorzystywanie realizowanych inwestycji do wybudowania pełnej infrastruktury (ścieżka rowerowa, chodnik, wodociąg, kanalizacja)
- Budynki użyteczności publicznej niedostosowane dla niepełnosprawnych
- Brak wykorzystania niefunkcjonującej infrastruktury kolejowej (nieczynne linie kolejowe, niewykorzystywane obiekty kolejowe)
- Niedostateczne wykorzystanie zbiorników Topola i Kozielno
- Brak zbiornika Kamieniec Ząbkowicki
- Wysoki poziom tzw. niskiej emisji
- Mała efektywność infrastruktury ciepłowniczej (nieekologiczne kotły co, stare piece węglowe itp.)

- Niedostateczna przepustowość najważniejszej arterii dla powiatu – drogi krajowej nr 8
- Wykluczenie cyfrowe, brak internetu w niektórych miejscach powiatu
- Niedostateczna współpraca samorządów w realizacji wspólnych inwestycji
- Niska sanitacja obszarów wiejskich
- Niewystarczająca retencja
- Braki w dostawie wody wynikające z częstych suszy
- Niedostateczne remonty bieżące infrastruktury (czyszczenie rowów melioracyjnych, wykaszanie poboczy)
- Brak inwestycji w infrastrukturę sportową (brak remontów niszczących obiektów, brak obiektów lekkoatletycznych)

ROLNICTWO I OBSZARY WIEJSKIE - Analiza problemowa

- Brak planów zagospodarowania przestrzennego
- Niedokończona sanitacja wsi (wodociągi, kanalizacja)
- Słaba identyfikacja mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem (brak patriotyzmu lokalnego)
- Zbyt małe zaangażowanie ludności wiejskiej w działania kulturalne
- Niezagospodarowane pałacyki, dworki, popegeerowskie gospodarstwa
- Stan istniejących dróg transportu rolnego i ich likwidowanie
- Zła infrastruktura drogowa na obszarach wiejskich (brak chodników, poboczy, przystanków autobusowych)
- Nieoświetlone drogi w miejscowościach wiejskich
- Zaśmiecone środowisko, szczególnie lasy i przydrożne rowy
- Brak środków na realizację planów odnowy; nie w pełni zrealizowane plany odnowy miejscowości
- Wioski bez internetu
- Ograniczona nośność dróg publicznych
- Słabo funkcjonująca komunikacja publiczna na terenie powiatu
- Duże bezrobocie wśród mieszkańców obszarów wiejskich, w tym ukryte bezrobocie
- Funkcjonujące obszary biedy i patologii na obszarach wiejskich wynikające z bezrobocia
- Niewystarczająco dochodowa produkcja rolna – produkcja nieprzetworzona, zbyt mała ilość zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I OCHRONA ZDROWIA - Analiza problemowa

- Zła lokalizacja i mała funkcjonalność siedziby pogotowia ratunkowego
- Niedostateczna edukacja młodzieży w zakresie udzielania pierwszej pomocy
- Brak powszechnego dostępu do automatycznych defibrylatorów (AED) w miejscach publicznych
- Niedoinwestowana infrastruktura służb, inspekcji i straży
- Brak klarownej perspektywy funkcjonowania dla publicznej pomocy doraźnej
- Brak należytej informacji o dostępie do usług medycznych
- Ograniczona dostępność do lekarzy specjalistów, w niektórych obszarach powiatu również ograniczona dostępność do lekarzy pierwszego kontaktu
- Niewystarczająca promocja zdrowia
- Słaba dostępność programów profilaktycznych
- Subiektywne odczuwanie braku bezpieczeństwa wśród mieszkańców
- Mała przepustowość drogi krajowej nr 8
- Zły stan infrastruktury drogowej (drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne)
- Brak chodników wzdłuż ruchliwych dróg wojewódzkich i powiatowych przebiegających przez tereny zabudowane
- Kryminogenny charakter bezrobocia
- Zagrożenie powodziowe (niedostateczna realizacja polityki przeciwdziałania zagrożeniu powodziowemu)
- Brak kompleksowej opieki rehabilitacyjnej dla dzieci upośledzonych w stopniu głębokim
- Cyberzagrożenia, uzależnienie dzieci i młodzieży od gier komputerowych, cyberprzemoc
- Słaba aktywność fizyczna mieszkańców powiatu; dominujący - mało aktywny styl życia
- Starzejące się społeczeństwo, niewystarczająca opieka geriatryczna
- Rosnąca ilość zachorowań na choroby nowotworowe i choroby układu krążenia
- Zła infrastruktura drogowa na obszarach wiejskich (brak chodników, poboczy, przystanków autobusowych)

POMOC SPOŁECZNA - Analiza problemowa

- Starzejąca się ludność powiatu ząbkowickiego (spadek urodzeń, wyjazdy młodych)
- Brak domów dziennego pobytu dla osób starszych
- Roszczeniowość osób objętych opieką społeczną
- Brak wystarczających środków na zatrudnianie asystentów rodziny
- Zdekapitalizowana infrastruktura domów pomocy społecznej
- Niewystarczająca ilość miejsc w publicznych żłobkach i przedszkolach

Gdy odkładamy czas zbiorów, owoce gniją, lecz gdy odkładamy rozwiązanie problemu, urasta on do wielkich rozmiarów.

Paulo Coelho

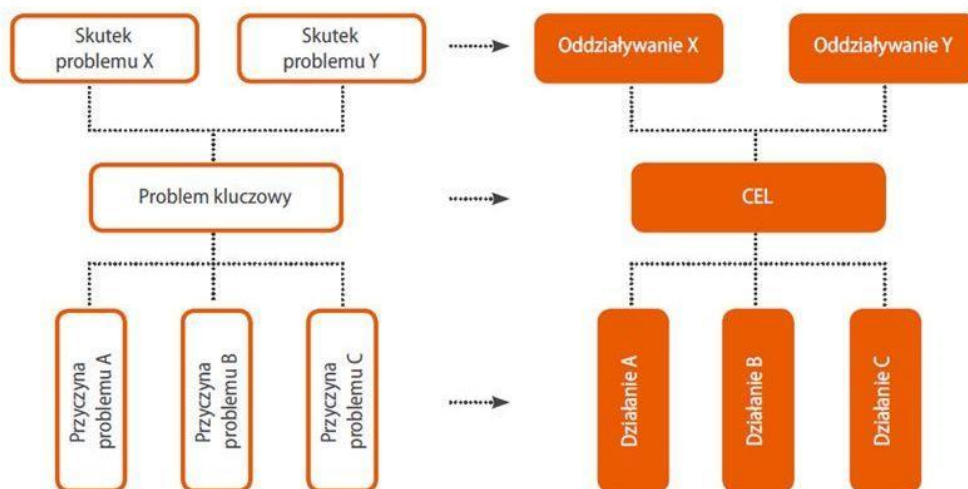
- Zbyt drogie miejsca w niepublicznych żłobkach i przedszkolach
- Wysokie bezrobocie
- Utrudniony dostęp do bezpłatnej pomocy prawnej (brak wiedzy)
- Niedostosowanie obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych
- Brak w szkołach publicznych kierunków kształcenia typu opiekun osoby starszej, opiekunka dziecięca, opiekun medyczny lub brak zainteresowania wśród młodzieży takimi kierunkami kształcenia
- Mała ilość inicjatyw podejmowanych przez samorzady skierowanych do osób starszych i/lub wykluczonych społecznie
- Stereotypowe, nie dość dobre postrzeganie szkół specjalnych w powiecie
- Niska aktywność osób starszych

Pierwszy błąd, który popełniają ludzie to fakt, że nie wiedzą, co chcą osiągnąć.

Kevin Hogan

Od analizy problemowej do analizy celów

Określenie kluczowych problemów i sposobów ich przezwyciężenia to przejście od analizy problemów do analizy celów.

Źródło rysunku: *Planowanie strategiczne. Poradnik dla administracji*, W. Dziemianowicz i inni

Przed wykonaniem drzewa problemów określono trzy sfery, w które wpisuje się siedem obszarów tj. edukacja, przedsiębiorczość, turystyka, infrastruktura, rolnictwo, bezpieczeństwo publiczne i ochrona zdrowia oraz pomoc społeczna.

Od analizy problemowej do analizy celów

Współpraca pomiędzy instytucjami publicznymi, przedsiębiorcami i mieszkańcami naszego powiatu jest koniecznością, która powinna się przejawiać w trzech wskazanych sferach.

Wnikliwa analiza problemowa wskazała problemy dominujące - problemy kluczowe.

Problemy kluczowe Powiatu Ząbkowickiego

Sfera gospodarcza	Sfera społeczna	Sfera przestrzenna
<ul style="list-style-type: none"> • niska atrakcyjność inwestycyjna • słabo rozwinięty sektor mśp • niska dochodowość małych gospodarstw rolnych • niewykorzystany potencjał turystyczny • system kształcenia niedostosowany do potrzeb rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • wykluczenie społeczne • odczuwanie braku bezpieczeństwa • niedostateczne wykorzystanie TiK w usługach publicznych • mało aktywne społeczności obszarów wiejskich • nieaktywny i niezdrowy styl życia 	<ul style="list-style-type: none"> • niewłaściwe planowanie przestrzenne • słaba dostępność transportowa powiatu • zdegradowane obszary staromiejskie i przemysłowe • zanieczyszczone środowisko

Zgodnie z metodologią działań strategicznych problemy kluczowe przeformułowano na cele kluczowe - cele operacyjne.

Cele operacyjne Powiatu Ząbkowickiego

Sfera gospodarcza	Sfera społeczna	Sfera przestrzenna
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost atrakcyjności inwestycyjnej • rozwój sektora mśp • rozwój rolnictwa i sektora rolno-spoż. • wykorzystanie potencjału turystycznego • dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu • podniesienie bezpieczeństwa w wymiarze indywidualn. i wspólnotowym • zastosowanie TiK do realizacji usług publicznych • aktywizacja obszarów wiejskich • promocja aktywności sportowej i zdrowego stylu życia 	<ul style="list-style-type: none"> • właściwe planowanie przestrzenne • wzrost dostępności transportowej powiatu • rewitalizacja obszarów staromiejskich i przemysłowych • ograniczenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego

Analiza celów operacyjnych pozwoliła sformułować cele strategiczne w każdej z trzech sfer.

Cele strategiczne Powiatu Ząbkowickiego

Sfera gospodarcza	Sfera społeczna	Sfera przestrzenna
<p>• Cel strategiczny: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka oparta na współpracy przedsiębiorców i samorządów</p>	<p>• Cel strategiczny: Poprawa jakości życia oparta na współpracy mieszkańców i instytucji publicznych</p>	<p>• Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny oparty na współpracy samorządów i mieszkańców</p>

Kiedy staje się oczywiste, że cele nie mogą zostać osiągnięte, nie dostosowuj celów, dostosuj działania.

Konfucjusz

Cele strategiczne, operacyjne i działania

Sfera przestrzenna

Cel strategiczny:

Zrównoważony rozwój przestrzenny oparty na współpracy samorządów i mieszkańców

1. Cel operacyjny: Właściwe planowanie przestrzenne

- 1.1. Tworzenie i aktualizowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.
- 1.2. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i mieszkańców przy planowaniu i realizacji infrastruktury rowerowej.
- 1.3. Wykorzystywanie realizowanych inwestycji do budowy pełnej infrastruktury (m. in. ścieżka rowerowa, chodnik, wodociąg, kanalizacja, światłowód).

2. Cel operacyjny: Wzrost dostępności transportowej powiatu

- 2.1. Poprawa jakości połączeń zewnętrznych powiatu (przebudowa dróg krajowych nr 8 i 46 oraz wojewódzkiej nr 395 zwiększająca ich przepustowość).
- 2.2. Przebudowa dróg lokalnych (powiatowych i gminnych) dostosowująca parametry infrastruktury drogowej do zmieniających się sposobów jej wykorzystania.
- 2.3. Rozwój pasażerskich połączeń kolejowych (w szczególności przywrócenie bezpośredniego połączenia z Aglomeracją Górnośląską i Krakowem).
- 2.4. Większe wykorzystanie infrastruktury kolejowej przy przewozach towarowych, zwłaszcza surowców mineralnych.

3. Cel operacyjny: Rewitalizacja obszarów staromiejskich i przemysłowych

- 3.1. Renowacja obiektów zabytkowych i nadawanie im nowych funkcji.
- 3.2. Rewitalizacja staromiejskich układów urbanistycznych (przebudowa oraz remonty obiektów użyteczności publicznej i mieszkalnych oraz dróg lokalnych w obszarach zdegradowanych).
- 3.3. Rewitalizacja obszarów i obiektów przemysłowych oraz nadawanie im nowych form użytkowych.
- 3.4. Rewitalizacja zabytkowych założeń pałacowo-parkowych i zamkowych na terenie powiatu (Pałac Królowy Marianny Orańskiej w Kamieńcu Ząbkowickim, Zamek w Ząbkowicach Śląskich itp).

4. Cel operacyjny: Ograniczenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego

- 4.1. Wspieranie inicjatyw w zakresie edukacji proekologicznej.
- 4.2. Podniesienie efektywności systemów ciepłowniczych poprzez budowę, rozbudowę i/lub przebudowę zbiorczych sieci ciepłowniczych w połączeniu z budową, przebudową lub wymianą jednostek wytwarzania energii cieplnej.
- 4.3. Podniesienie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, przedsiębiorstw i mieszkalnych poprzez termomodernizację i wymianę źródła ciepła na bardziej efektywne.
- 4.4. Instalacja odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej, przedsiębiorstw i mieszkalnych.
- 4.5. Ograniczenie zanieczyszczenia wód poprzez budowę, rozbudowę i/lub przebudowę zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych (w tym sieci kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków), a także budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach słabo zurbanizowanych.
- 4.6. Ograniczenie skutków suszy poprzez budowę, rozbudowę systemów zaopatrzenia w wodę i poboru wody, w tym: sieci wodociągowe, stacje uzdatniania wody, zbiorniki umożliwiające pozyskiwanie wody pitnej, urządzenia służące do gromadzenia, przechowywania i uzdatniania wody, a także rozwój „małej retencji”.
- 4.7. Rozbudowa sieci gazowniczej lub budowa innych systemów zaopatrzenia w gaz na terenie powiatu.
- 4.8. Ograniczenie zanieczyszczenia środowiska odpadami komunalnymi poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury do selektywnej zbiórki odpadów: szkła, metalu, plastiku, papieru, odpadów biodegradowalnych oraz pozostałych odpadów komunalnych, a także likwidację „dzikich wysypisk”, w połączeniu z ustawiczną edukacją proekologiczną.
- 4.9. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych (pokopalnianych).

Sfera gospodarcza

Cel strategiczny:

Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka oparta na współpracy przedsiębiorców i samorządów

1. Cel operacyjny: Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej

- 1.1. Przygotowanie terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą, w tym na tworzenie stref aktywności gospodarczej (uzbrojenie terenu, drogi dojazdowe, szerokopasmowy internet).

- 1.2. Tworzenie infrastruktury wspierającej rozwój przedsiębiorczości (lokalny inkubator przedsiębiorczości).
- 1.3. Przygotowanie profesjonalnej oferty inwestycyjnej i jej właściwa promocja.

2. Cel operacyjny: Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw

- 2.1. Wzrost konkurencyjności istniejących małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wdrażanie innowacji procesowych lub/i produktowych.
- 2.2. Tworzenie i rozwój pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich.
- 2.3. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego i instytucji otoczenia biznesu w zakresie doradztwa dla małych i średnich przedsiębiorstw i realizacji projektów grantowych dla małych i średnich przedsiębiorstw.
- 2.4. Realizacja programów aktywizujących osoby bezrobotne.
- 2.5. Zacieśnienie współpracy pomiędzy władzami lokalnymi, przedsiębiorcami i mieszkańcami poprzez rozwijanie „Prezentacji gospodarczych Ziemi Ząbkowickiej”.

3. Cel operacyjny: Rozwój rolnictwa i sektora rolno–spożywczego

- 3.1. Podniesienie konkurencyjności produkcji rolnej poprzez tworzenie grup producenckich.
- 3.2. Realizacja innowacyjnych przedsięwzięć w gospodarstwach rolnych.
- 3.3. Realizacja programu wsparcia w tworzeniu i promocji produktów lokalnych (tradycyjnych, regionalnych i ekologicznych).
- 3.4. Tworzenie gospodarstw ekologicznych – jako alternatywy dla niedochodowych (małoarealowych) gospodarstw rolnych.
- 3.5. Modernizacja istniejących i odtworzenie zlikwidowanych dróg transportu rolnego.
- 3.6. Wzrost jakości usług doradczych świadczonych przez instytucje wsparcia rolnictwa (Powiatowy Zespół Doradców Dolnośląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego i Biuro Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Ząbkowicach Śląskich).

4. Cel operacyjny: Wykorzystanie potencjału turystycznego Ziemi Ząbkowickiej

- 4.1. Podniesienie kompetencji kadr zatrudnionych w turystyce (zwracanie szczególnej uwagi na obsługę klienta w procesie edukacji zawodowej oraz na kursach i stażach podnoszących kwalifikacje zawodowe).
- 4.2. Zwiększenie identyfikacji z regionem poprzez organizację konkursów i ogólnodostępnych wykładów dot. historii regionu oraz wprowadzenie lekcji regionalizmu w szkołach powiatu ząbkowickiego.
- 4.3. Stworzenie oferty turystycznej jednodniowego, weekendowego i wielodniowego pobytu na Ziemi Ząbkowickiej (produkt turystyczny w formule sieciowej).

Gdy raz podejmiesz decyzję i konsekwentnie zaangażujesz się w jej realizację, musisz już tylko po prostu powtarzać powyższy proces, aż osiągniesz cel, do którego zmierzasz.

John Fuhrman

- 4.4. Tworzenie nowych produktów turystycznych wykorzystujących potencjał historyczny i/lub przyrodniczy powiatu.
- 4.5. Promocja Ziemi Ząbkowickiej za granicą poprzez wykonywanie materiałów obcojęzycznych oraz udział w zagranicznych imprezach targowych.
- 4.6. Wspólna promocja Ziemi Ząbkowickiej na targach turystycznych i większych imprezach regionalnych w kraju (wspólne stoisko Ziemi Ząbkowickiej).
- 4.7. Rozwój i promocja istniejących szlaków kulturowych („Szlak Marianny Orańskiej”, „Szlak Cysterski”) oraz tworzenie nowych tematycznych szlaków wykorzystujących potencjał historyczny i/lub przyrodniczy powiatu.
- 4.8. Stworzenie spójnego efektywnego systemu informacji turystycznej (centra informacji obsługiwane przez kompetentne osoby; współpraca pomiędzy centrami).
- 4.9. Organizacja imprez tematycznych (m.in. związanych z historią) promujących Ziemię Ząbkowicką.
- 4.10. Budowa parkingów niezbędnych do obsługi ruchu turystycznego.
- 4.11. Rozbudowa infrastruktury turystyki rowerowej i pieszej; budowa ścieżek rowerowych, wiat wypoczynkowych, tablic informacyjnych z mapami oraz regularne odnawianie szlaków turystycznych.
- 4.12. Rozwój szlaku wodnego Nysy Kłodzkiej, w tym pełniejsze wykorzystanie zbiorników Topola i Kozielno.
- 4.13. Wykorzystanie obszarów poeksploatacyjnych (pokopalnianych) i przemysłowych do nadania im funkcji turystycznych i rekreacyjnych.
- 4.14. Dostosowanie komunikacji publicznej do rozwijającego się ruchu turystycznego (np. cyklobusy).

5. Cel operacyjny: Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy

- 5.1. Kształcenie zawodowe w kierunkach, na które jest zapotrzebowanie lokalnego i/lub regionalnego rynku pracy.
- 5.2. Podniesienie jakości kształcenia zwłaszcza w zakresie kompetencji kluczowych na rynku pracy (zajęcia wyrównawcze i rozwijające).
- 5.3. Realizacja zajęć dodatkowych dla uczniów kształtujących postawy kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości.
- 5.4. Wprowadzanie do szkół zajęć eksperymentalnych.
- 5.5. Wyposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni, zwłaszcza matematyczno-przyrodniczych i cyfrowych.
- 5.6. Zwiększenie udziału doradców zawodowych w wyborach kierunków nauczania, współpraca rodziców i doradców zawodowych.
- 5.7. Realizacja kursów i przekwalifikowań zawodowych.

- 5.8. Podwyższanie kwalifikacji nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu.
- 5.9. Poprawa warunków nauczania zwłaszcza w zakresie zajęć matematyczno-przyrodniczych i cyfrowych poprzez przebudowę i rozbudowę (w tym także zakup wyposażenia) placówek i szkół ponadgimnazjalnych, w tym zawodowych i specjalnych.
- 5.10. Wspieranie organizacji praktycznych form nauczania – staże, praktyki zawodowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu ząbkowickiego.
- 5.11. Poprawa warunków nauczania praktycznej nauki zawodu (w tym wsparcie ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego) poprzez przebudowę, rozbudowę i/lub adaptację oraz zakup wyposażenia placówek i szkół ponadgimnazjalnych zawodowych i specjalnych.

Sfera społeczna

Cel strategiczny: Poprawa jakości życia oparta na współpracy mieszkańców i instytucji publicznych

1. Cel operacyjny: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- 1.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym: bezrobotnych, niepełnosprawnych, starszych, opuszczających pieczę zastępczą, mniejszości etnicznych itp.
- 1.2. Realizacja programów pomocy dla uczniów i wychowanków o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. w szkołach specjalnych na terenie powiatu ząbkowickiego).
- 1.3. Wspieranie tworzenia i funkcjonowania domów dziennej opieki dla osób starszych.
- 1.4. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.
- 1.5. Wspieranie inicjatyw zapobiegających wykluczeniu cyfrowemu (nieodpłatny dostęp do internetu w miejscach użyteczności publicznej).
- 1.6. Wprowadzenie w szkołach kierunków kształcenia: opiekun medyczny, opiekun osoby starszej, opiekunka dziecięca.
- 1.7. Wspieranie działań podnoszących jakość komunikacji publicznej.
- 1.8. Tworzenie warunków (przestrzeń + środki finansowe) do oddolnych inicjatyw obywatelskich (w tym coroczne konkursy ofert na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe).
- 1.9. Wspieranie działań zmierzających do utworzenia poradni /przychodni do spraw uzależnień dla dzieci i młodzieży wraz ze wsparciem psychiatrycznym.

2. Cel operacyjny: Podniesienie bezpieczeństwa w wymiarze indywidualnym i wspólnotowym

- 2.1. Inwestycje w infrastrukturę pomocy doraźnej - zmiana lokalizacji lub budowa nowej siedziby pogotowia.
- 2.2. Podniesienie jakości diagnostyki medycznej i rozszerzenie działalności zabiegowej szpitala w zakresie: chirurgii ogólnej i urazowo-ortopedycznej, ginekologii zabiegowej i intensywnej terapii oraz modernizacja i rozbudowa Szpitalnego Oddziału Ratunkowego.
- 2.3. Modernizacja obiektów i sprzętu oraz wyposażenia służb ratowniczych działających na obszarze powiatu.
- 2.4. Realizacja programu powszechnej dostępności automatycznych defibrylatorów.
- 2.5. Promocja inicjatyw podnoszących wiedzę i umiejętności praktyczne w zakresie udzielania pierwszej pomocy (szkolenia w szkołach i dla mieszkańców powiatu, organizacja *Pikniku Ratowniczego*).
- 2.6. Przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym poprzez budowę zbiornika Kamieniec Ząbkowicki oraz wypracowanie systemu monitoringu i wczesnego oraz skutecznego ostrzegania o pojawiających się zagrożeniach.
- 2.7. Podnoszenie świadomości dzieci i młodzieży w zakresie cyberprzemocy i cyberzależności.
- 2.8. Monitoring wizyjny w miejscach publicznych.

3. Cel operacyjny: Zastosowanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej do realizacji usług publicznych

- 3.1. Dostosowanie infrastruktury informatycznej jednostek samorządu terytorialnego do świadczenia e-usług.
- 3.2. Przygotowanie pracowników jednostek samorządu terytorialnego do świadczenia e-usług.
- 3.3. Realizacja projektu „Platformy elektronicznych usług geodezyjnych powiatów dolnośląskich”.

4. Cel operacyjny: Aktywizacja obszarów wiejskich

- 4.1. Realizacja programów, projektów aktywizujących mieszkańców obszarów wiejskich.
- 4.2. Wspieranie inicjatyw kultywujących tradycje, zwyczaje, obrzędy oraz dziedzictwo kulturowe obszarów wiejskich.
- 4.3. Wsparcie i promocja produktów lokalnych poprzez m.in. organizację jarmarków, targów, kiermaszy.

- 4.4. Włączanie mieszkańców obszarów wiejskich w zarządzanie rozwojem (współtworzenie i realizacja planów odnowy miejscowości).
- 4.5. Wsparcie i rozwój Lokalnej Grupy Działania „Qwsi” przez jednostki samorządu terytorialnego powiatu ząbkowickiego.

5. Cel operacyjny: Promocja aktywności sportowej i zdrowego stylu życia

- 5.1. Realizacja programów zdrowotnych i profilaktycznych.
- 5.2. Wspieranie działań z zakresu rozwoju kultury fizycznej i sportu.
- 5.3. Rozwój infrastruktury sportowej – budowa basenu krytego w Ząbkowicach Śląskich i innych miejsc do aktywnego spędzania czasu tj. boisk, siłowni zewnętrznych, dróg rowerowych itp.).

Połączenie sił to początek, pozostanie razem to postęp, wspólna praca to sukces.

Henry Ford

Uspołecznienie strategii

Szczególnie podkreślona w obecnym dokumencie współpraca pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami powiatu ząbkowickiego powinna być oparta na partnerstwie i dialogu społecznym. Dialog ten prowadzony przy okazji podejmowania ważnych decyzji czy rozwiązywania kluczowych problemów dla społeczności lokalnej powinien opierać się o zasadę wzajemnego zaufania i dążenia do właściwego celu. Wizja powiatu, jako miejsca, w którym chce się być - powiatu przyjaznego, konkurencyjnego, otwartego i bezpiecznego oraz wartości, którymi chcemy się kierować prowadzą do uspołecznienia dokumentu strategicznego.

Zaangażowanie społeczności lokalnej w tworzenie dokumentu, który na najbliższe lata będzie determinował kierunki rozwoju powoduje wspólne planowanie, zarządzanie i wdrażanie działań strategicznych oraz realizację celów operacyjnych i strategicznych. Mieszkańcy naszego powiatu - zarówno kluczowe osoby, jak i tzw. zwykli obywatele, „fachowcy” i „nie-fachowcy” niejednokrotnie podczas warsztatów strategicznych, aby osiągnąć kompromis, musieli zrezygnować ze „swoich racji” na korzyść wspólnego dobra. Takie uzyskanie społecznego konsensusu sprzyja akceptacji strategii.

Dokument ten angażuje społeczność lokalną nie tylko na etapie jego tworzenia, ale również na etapie wdrażania poprzez wpisanie działań do realizacji nie tylko dla jednostki samorządu terytorialnego, jaką jest Powiat Ząbkowicki, ale również dla gmin, organizacji pozarządowych, mieszkańców obszarów wiejskich, przedsiębiorców i zwykłych obywateli naszego obszaru.

Trzy główne poziomy uspołeczniania strategii dotyczą informowania, konsultowania oraz współdecydowania³. Bez informowania nie osiągniemy poziomu konsultowania, a bez informowania i konsultowania nie osiągniemy poziomu współdecydowania. Dlatego:

Z poziomu pierwszego - Mieszkańcy Powiatu Ząbkowickiego - będziemy Was informować!

Z poziomu drugiego - Mieszkańcy Powiatu Ząbkowickiego - będziemy z Wami konsultować!

Z poziomu trzeciego - Mieszkańcy Powiatu Ząbkowickiego - będziecie współdecydować!

³ *Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, W. Dziemianowicz i inni, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

Najlepszą metodą przewidywania przyszłości jest jej tworzenie.

Peter Drucker

Ewaluacja

Ewaluację można określić, jako próbę znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy nasze zapisane działania przyniosły efekty⁴. Ewaluacja nie zakłada innego rozwiązania, jak tylko i wyłącznie realizację działań wpisanych w poszczególnych celach operacyjnych i celach strategicznych. Dlatego ewaluacja jest użytecznym narzędziem społecznej mobilizacji.

Coroczna prezentacja wyników wdrażania zapisów „Strategii Rozwoju Powiatu Ząbkowickiego do 2022 roku” podsumowująca i prezentująca efekty, zwiększa społeczne poparcie dla danego działania, którego realizacji przyczyni się do spełnienia konkretnego celu. Do tego procesu włącza się nie tylko Powiat Ząbkowicki, jako jednostka samorządu terytorialnego, ale również gminy naszego powiatu, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy i mieszkańcy naszego powiatu. Skutkuje to zacieśnieniem partnerstwa i wspólnego dialogu.

Ewaluacja:

- pozwala na podsumowanie efektów działań, na ustalenie związków przyczynowo-skutkowych między poszczególnymi zadaniami;
- służy poprawie jakości działań oraz podnoszeniu ich skuteczności;
- pozwala na zwiększenie poziomu uspołecznienia strategii oraz służy współodpowiedzialności osób tworzących strategię⁵.

Ponadto ewaluacja jest warunkiem koniecznym dla urealnienia zasady dobrego rządzenia oraz przejawem troski ze strony władz samorządowych o racjonalności prowadzonych działań.

⁴ *Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, S. Bienias i inni, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

⁵ *Zarządzanie, sprawozdawczość, kontrola, promocja i ewaluacja projektów dofinansowanych z funduszy unijnych*, S. Bienias, T. Gapski, Twigger, Warszawa 2008.

Bibliografia

Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego <http://bdl.stat.gov.pl>

Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Stanisław Bienias, Tomasz Gapski, Jakub Jąkałski, Iwona Lewandowska, Elżbieta Opałka, Piotr Strzęboszewski, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

Diagnoza stanu Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2012.

<http://cytatybiznesu.pl>

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Warszawa 2010.

Nowy model zarządzania strategicznego rozwojem w Polsce. Materiał szkoleniowy, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2014.

Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Wojciech Dzie-mianowicz, Katarzyna Szmigiel-Rawska, Paulina Nowicka, Anna Dąbrowska, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

Planowanie strategiczne rozwoju i monitoring, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

Strategia. Jak opracować i wprowadzić w życie najskuteczniejszą strategię. Przewodnik, R. Koch, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, Wrocław 2013.

Zarządzanie, sprawozdawczość, kontrola, promocja i ewaluacja projektów dofinansowanych z funduszy unijnych, S. Bienias, T. Gapski, Twigger, Warszawa 2008.

Spis wykresów i tabel

Spis wykresów

Wykres 1. Ludność powiatu w latach 2008-2014	8
Wykres 2. Struktura wiekowa populacji powiatu	8
Wykres 3. Dynamika wzrostu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w PLN brutto.....	9
Wykres 4. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej	9
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej ogółem – stan na 31 XII 2014 r.....	22
Wykres 6. Dynamika bezrobocia w latach 2008-2014	23
Wykres 7. Struktura podmiotów gospodarczych	24
Wykres 8. Dynamika zatrudnienia w sektorze przemysłowym	25
Wykres 9. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (w mln PLN)	25
Wykres 10. Struktura użytków rolnych	26
Wykres 11. Pracujący w rolnictwie	27
Wykres 12. Miejsca noclegowe ogółem	29
Wykres 13. Korzystający z noclegów na terenie powiatu ząbkowickiego	29

Spis tabel

Tabela 1. Liczba uczniów w szkołach, dla których organem prowadzącym jest Powiat Ząbkowicki	12
Tabela 2. Liczba wychowanków w szkołach specjalnych, dla których organem prowadzącym jest Powiat Ząbkowicki.....	13

autorzy:

Kinga Grabowa

Kierownik Wydziału Promocji, Oświaty i Rozwoju, Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich

Andrzej Rapacz

Inspektor ds. zarządzania projektami w Wydziale Promocji, Oświaty i Rozwoju, Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich

